

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Učitelství geografie a matematiky pro SŠ

Bc. Marie Sixtová

**ATRAKTIVITA CESTOVNÍHO RUCHU REGIONU
VE VÝUCE ZEMĚPISU NA GYMNÁZIU:
PŘÍPADOVÁ STUDIE STŘEDOČESKÝ KRAJ**

Tourist Attractions of Region in Teaching of Geography at High School:
Case Study Středočeský Region

Diplomová práce

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

Na tomto místě bych ráda poděkovala RNDr. Daně Fialové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a užitečné připomínky, které mi byly poskytnuty během zpracování mé diplomové práce.

Abstrakt

Předložená diplomová práce se zabývá atraktivitami cestovního ruchu Středočeského kraje – jejich kategorizací, výukou a povědomím žáků o konkrétních atraktivitách. Teoretický vstup do problematiky zajišťuje rešerše literatury o problematice regionů, cestovním ruchu a rozbor systému kurikulárních dokumentů. V další části práce jsou kategorizovány atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje, jejichž zařazení do výuky tohoto kraje bylo sledováno na vybraných gymnáziích. Na těchto školách bylo provedeno šetření mezi žáky a učiteli zeměpisu. Poté byla navržena a realizována metoda školního geografického projektu.

Klíčová slova: cestovní ruch, region, Středočeský kraj, výuka zeměpisu

Abstract

The presented diploma thesis is concerned with tourist attractions in Středočeský region – categorization and teaching of attractions as well as pupil's awareness about concrete attractions is presented. The theoretical approach is provided by examination of literature related to regions, tourism and by analysis of curricular documents. In the next part, tourist attractions in Středočeský region are categorized. Their inclusion into teaching has been studied at selected high schools therefore an inquiry among pupils and teachers of Geography was hold there. Subsequently, a way of integration of these issues into teaching is proposed and implemented – concretely by a method of school geographic project.

Key words: tourism, region, Středočeský region, teaching of Geography

Obsah

Seznam obrázků	7
Seznam tabulek	8
Seznam grafů	10
Seznam příloh	11
Seznam zkratk	12
1. Úvod	13
2. Teoretický vstup do problematiky	15
2.1 Regiony	15
2.2 Cestovní ruch	21
2.3 Kurikulární dokumenty	24
3. Metodika	27
4. Atraktivity cestovního ruchu	38
4.1 Vzájemný vztah druhů, forem a atraktivit cestovního ruchu regionů ČR a výuky zeměpisu	38
4.1.1 Atraktivity cestovního ruchu regionů ČR v RVP G	43
4.1.2 Atraktivity cestovního ruchu regionů ČR v ŠVP vybraných gymnázií	44
4.2 Atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje	47
5. Atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje ve výuce zeměpisu na vybraných gymnáziích	53
5.1 Charakteristika metod šetření	53
5.2 Vyhodnocení šetření mezi učiteli zeměpisu	56
5.3 Vyhodnocení šetření mezi žáky	60
5.3.1 Dosažené výsledky v testování	60
5.3.2 Dosažené výsledky v dotazníkovém šetření	69
6. Návrh školního geografického projektu	76

6.1 Školní geografický projekt Navštivte Středočeský kraj	76
6.2 Realizace ŠGP Navštivte Středočeský kraj – refexe žáků	84
7. Závěr	86
8. Seznam literatury a použitých zdrojů	89
9. Přílohy	95

Seznam obrázků

Obrázek 1: Kraje České republiky v roce 2013	17
Obrázek 2: Kraje České republiky v roce 1950 a v roce 2005	18
Obrázek 3: Administrativní členění Středočeského kraje k 1. 1. 2003	19
Obrázek 4: Znak Středočeského kraje	21
Obrázek 5: Systém kurikulárních dokumentů v Česku	25
Obrázek 6: Národní kulturní památky ve Středočeském kraji v roce 2013	50
Obrázek 7: Příslušnost žáky nejčastěji doporučovaných lokalit k ORP Středočeského kraje.....	70
Obrázek 8: Schéma plakátu vytvořeného v rámci ŠGP Navštivte Středočeský kraj	81

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nomenklatura územních statistických jednotek v České republice.....	19
Tabulka 2: Kategorie zvláště chráněných území.....	23
Tabulka 3: Kategorie ochrany kulturní památek.....	24
Tabulka 4: Četnost bodových zisků žáků v testu v předvýzkumu	32
Tabulka 5: Vyhodnocení dotazníků k testu pro žáky	34
Tabulka 6: Příprava exkurze pro žáky	39
Tabulka 7: Vybrané přínosy průřezových témat k rozvoji osobnosti žáka	44
Tabulka 8: Identifikační údaje vybraných gymnázií.....	45
Tabulka 9: Časová dotace vyučovacího předmětu zeměpis na vybraných gymnáziích ve školním roce 2013/2014.....	46
Tabulka 10: Chráněné krajinné oblasti Středočeského kraje v roce 2012.....	48
Tabulka 11: Maloplošná zvláště chráněná území ve Středočeském kraji v roce 2013	48
Tabulka 12: Nemovité kulturní památky ve Středočeském kraji v roce 2013.....	49
Tabulka 13: Nejnavštěvovanější muzea a galerie ve Středočeském kraji v roce 2012.....	50
Tabulka 14: Nejnavštěvovanější společenské atraktiviny ve Středočeském kraji v roce 2012.....	51
Tabulka 15: Charakteristika účastníků šetření mezi učiteli zeměpisu.....	56
Tabulka 16: Učiteli nejčastěji zařazované atraktiviny cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje	58
Tabulka 17: Počty účastníků šetření mezi žáky	60
Tabulka 18: Statistické charakteristiky úspěšnosti žáků (%).....	62
Tabulka 19: Žáky nejčastěji doporučované lokality k návštěvě	70
Tabulka 20: Nejnavštěvovanější společenské atraktiviny Středočeského kraje v roce 2012 a nejnavštěvovanější žáky GJzP, GKo, GNb a GČB.....	74
Tabulka 21: Předpokládané dosažené cíle	77

Tabulka 22: Dílčí cíle ŠGP Navštivte Středočeský kraj.....	77
Tabulka 23: Očekávané výstupy, k jejichž dosažení přispívá ŠGP Navštivte Středočeský kraj	78
Tabulka 24: Klíčové kompetence, k jejichž osvojení přispívá ŠGP Navštivte Středočeský kraj	78
Tabulka 25: Plán činností při realizaci ŠGP Navštivte Středočeský kraj	80
Tabulka 26: Hodnocení ŠGP Navštivte Středočeský kraj	82

Seznam grafů

Graf 1: Úspěšnost žáků v jednotlivých testových úlohách v předvýzkumu	33
Graf 2: Úspěšnost žáků vybraných gymnázií v celém testu.....	61
Graf 3: Rozbor úlohy č. 1	64
Graf 4: Rozbor úlohy č. 2.....	65
Graf 5: Rozbor úlohy č. 3.....	66
Graf 6: Rozbor úlohy č. 4.....	67
Graf 7: Rozbor úlohy č. 5.....	68
Graf 8: Rozbor úlohy č. 6.....	69
Graf 9: Žáky nejčastěji uváděné pozitivní dopady návštěvnosti hradu Karlštejn	71
Graf 10: Žáky nejčastěji uváděné negativní dopady návštěvnosti hradu Karlštejn.....	72
Graf 11: Žáky nejčastěji uváděná zdůvodnění návštěvnosti Kutné Hory	73
Graf 12: Vyhodnocení části dotazníkového šetření zaměřeného na reflexi realizace ŠGP	85

Seznam příloh

Příloha 1: Modelová oblast pro výběr gymnázií

Příloha 2: Dopis ředitelům vybraných gymnázií

Příloha 3: Schéma otázek pro strukturovaný rozhovor s učiteli zeměpisu

Příloha 4: Pokyny k průběhu šetření mezi žáky

Příloha 5: Národní přírodní rezervace a národní přírodní památky ve Středočeském kraji v roce 2013

Příloha 6: Vesnické památkové rezervace, městské a vesnické památkové zóny ve Středočeském kraji v roce 2013

Příloha 7: Formulář dotazníku pro učitele

Příloha 8: Formulář dotazníku pro žáky

Příloha 9: Formulář testu pro žáky

Příloha 10: Vzorové řešení a bodové ohodnocení testových úloh

Příloha 11: Dotazník pro žáky k průběhu předvýzkumu

Příloha 12: *F* - test

Příloha 13: Kategorie atraktivit cestovního ruchu pro potřeby ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Příloha 14: Otázky pro diskuzi A a diskuzi B v ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Příloha 15: Zadání ŠGP Navštivte Středočeský kraj – verze pro tisk

Příloha 16: Dotazník pro závěrečnou reflexi realizace ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
GČB	Gymnázium Český Brod
GJO	Gymnázium Jiřího Ortena
GJzP	Gymnázium Jiřího z Poděbrad
GKo	Gymnázium Kolín
GNb	Gymnázium Nymburk
CHKO	Chráněná krajinná oblast
MPR	Městská památková rezervace
MPZ	Městská památková zóna
NKP	Národní kulturní památka
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
ORP	Obec s rozšířenou působností
RVP G	Rámcový vzdělávací program pro gymnázia
ŠGP	Školní geografický projekt
ŠVP	Školní vzdělávací program

1 Úvod

Regiony jsou objektem studia regionální geografie, což je jedna z disciplín geografie. Přístup k pojmu region se v minulosti měnil v souvislosti s vývojem geografického myšlení. V současnosti je na základě různých hledisek vymezována celá řada typů regionů. Například místní region, kterým jsem se zabývala ve své bakalářské práci, je obvykle vymezován podle místa školy nebo bydliště jednotlivce. Vymezení tohoto regionu je individuální záležitostí.

Tato diplomová práce se naopak zabývá regionem, jehož vymezení je stanoveno zákonem. Konkrétně se jedná o Středočeský kraj, jenž je jedním ze 14 administrativních regionů České republiky. Pro území tohoto kraje „jsou typické určité přírodní či socioekonomické poměry, ale také specifické určité atraktivity cestovního ruchu“ (Toušek, Smolová, Fňukal 2005, s. 51). Právě atraktivitám cestovního ruchu tohoto kraje a zejména jejich začlenění do výuky zeměpisu na gymnáziu se budu v práci podrobněji věnovat, neboť mě tato problematika jako studentku učitelství zajímá.

Hlavním cílem této diplomové práce je kategorizovat atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje a zjistit, jakým způsobem učitelé zeměpisu vybraných gymnázií přistupují k jejich výuce, a jaké je povědomí žáků vybraných gymnázií o atraktivitách cestovního ruchu jednotlivých kategorií. Dílčím cílem je provedení šetření mezi učiteli zeměpisu a žáky vybraných gymnázií a navržení školního geografického projektu.

Atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje budou kategorizovány z kvalitativního a kvantitativního hlediska. Přístup k výuce atraktivit cestovního ruchu bude sledován v teoretické i praktické rovině. V teoretické rovině na základě formulace tohoto učiva v kurikulárních dokumentech státní i školní úrovně, z hlediska praktické roviny na základě informací získaných při šetření mezi učiteli zeměpisu. Povědomí žáků o atraktivitách jednotlivých kategorií bude zjišťováno v praktické rovině – na základě šetření. Navržený školní geografický projekt bude ukázkou způsobu zařazení atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje.

S uvedenými cíli úzce souvisí i struktura celé práce. První část práce spočívá v teoretickém vstupu do problematiky – rešerši literatury zabývající se problematikou regionů, cestovního ruchu a studiem systému kurikulárních dokumentů. Poté následuje analýza vztahu atraktivit cestovního ruchu a výuky zeměpisu a kategorizace atraktivit

cestovního ruchu konkrétního regionu – Středočeského kraje. Druhá část práce se zabývá šetřením na vybraných gymnáziích, její součástí je vyhodnocení šetření mezi učiteli zeměpisu a žáky. Poté následuje návrh způsobu zařazení atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje – školní geografický projekt.

Prostřednictvím této práce hledám odpovědi zejména na následující otázky. Jakým způsobem lze kategorizovat atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje? Jaký je přístup učitelů k výuce atraktivit? Jaké je povědomí žáků o atraktivitách cestovního ruchu daných kategorií?

2 Teoretický vstup do problematiky

2.1 Regiony

Regionální geografie

Chápání regionální geografie není jednotné, jak upozorňuje Bičík, Brinke (1987), existuje řada jejích definic. Problematikou vymezení definice regionální geografie se zabývá například Bašovský, Lauko (1990). Regionální geografie, jako jedna z disciplín geografie, má „podávat výstižný a ucelený obraz pozorované oblasti po stránce přírodní i společenské, má v sobě slučovat výsledky fyzického i hospodářského zeměpisu a kromě toho ještě vyjádřit podstatné rysy společenského vývoje a zvláštnosti obyvatelstva“ (Korčák 1941, cit. ve Vaishar 2001, s. 33). Tato disciplína geografie zkoumá „vzájemné vztahy mezi přírodním prostředím a lidskou společností v konkrétních územích – oblastech neboli regionech“ (Bičík, Brinke 1987, s. 274). Regionální geografii lze také chápat jako výsledek snahy geografie o uspokojení lidské potřeby poznat jednotlivé části okolního světa a pochopit jejich odlišnosti (Claval 2007). Murphy, O’Loughlin (2009) zastávají názor, že regionální geografie není v současnosti pouze vědní disciplínou geografie, ale proniká také do politické a ekonomické sféry.

Regiony

Ústředním tématem diskuzí nejen v těchto sférách ovšem není samotná regionální geografie, ale konkrétní oblasti neboli regiony (MacLeod, Jones 2001). Regiony se vymezují pomocí geografické regionalizace¹, což je základní metoda regionální geografie, která má však využití i v řadě dalších geografických disciplín. V případě regionální geografie se zpravidla uplatňuje tzv. komplexní regionalizace, kdy jsou jednotlivé regiony tvořeny vzájemně spjatými přírodními a socioekonomickými složkami (Wokoun 1984). Regiony představují objekt studia regionální geografie, obecně se region definuje jako „více či méně ohraničená územní jednotka, která se díky své jednotnosti, uniformitě či shodnosti znaků nebo určitému organizačnímu principu liší od jiných územních jednotek“ (Chromý 2009, s. 4).

¹ Činnost, při které se zpracovávají informace o rozmístění předmětů, procesů a jevů na povrchu Země. Jejím výsledkem je vymezení regionů (Wokoun 1984).

Vývoj přístupů k definování tohoto pojmu úzce souvisí s vývojem geografického myšlení, lze jej při značné míře zjednodušení rozdělit na 3 základní etapy. První etapa je označována jako tradiční přístup, který se uplatňoval na konci 19. století a v 1. polovině 20. století. Tehdy byly regiony definovány jako územní jednotky, které existují přirozeně, přičemž je pro ně charakteristická unikátní příroda a kultura. Byl kladen důraz na popis specifických aspektů regionu, naopak nebyla věnována pozornost vysvětlování jevů a procesů, které se v regionu vyskytují. V současnosti se tradiční přístup uplatňuje zejména v populárně-naučné literatuře, například v průvodcích či cestopisech. V 60. letech 20. století, v souvislosti s chápáním geografie jako prostorové vědy, došlo ke změně pojetí regionu. Region již nebyl definován jako přirozeně existující skutečná jednotka, ale spíše jako způsob, kterým jsou organizovány geografické informace. Přirozená jednotnost fyzikogeografických a socioekonomických jednotek se již nepředpokládala a hodnocení regionů bylo zaměřeno na sociální procesy především ekonomické povahy. Třetí fáze vývoje začala v 80. letech 20. století, souvisí s nástupem tzv. sociokulturního obratu, kdy se pozornost soustředí na výzkum sociální organizace prostoru, nikoli již na zkoumání územní organizace společnosti. Region začal být chápán jako „socio-prostorový proces, sociální konstrukce, tedy vyjádření způsobu, jakým společnost formuje prostor“ (Chromý 2009, s. 4). Při studiu regionů v současné době se lze setkat s uplatňováním všech zmíněných přístupů (Chromý 2009).

Podle Touška, Kunce, Vystoupila a kol. (2008) lze v současnosti pro region použít také termín prostorová jednotka. Region lze totiž chápat jako výsledek prostorové diferenciací geografické sféry. Tato diferenciací může být založena na přírodním, sociálním či administrativním (politickém) základě.

Existuje několik typů regionů vymezených podle různých kritérií, klasifikaci regionů podle odlišných hledisek uvádí například Toušek, Kunc, Vystoupil (2008). Vzhledem k zaměření této práce zmíním pouze regiony vymezené na administrativním základě. Tyto regiony se označují jako administrativní či správní. Jsou vymezovány pro potřeby organizace státní správy či územní samosprávy, pro statistické účely či pro potřeby meziregionálního srovnání (Vepřek 2002).

V posledních 20 letech je v souvislosti s diskuzemi o budoucnosti Evropy věnována pozornost tzv. novému evropskému regionalismu, v rámci něhož je ke konkrétním regionům přistupováno zejména z ekonomického a politického hlediska. V Evropské unii se uplatňují 2 typy regionalismu. První typ se označuje jako bottom-up

a rozvíjí se na základě dobrovolné iniciativy obyvatelstva, které žije v daném území. Příkladem je dobrovolné sdružování obcí do mikroregionů či euroregionů. Druhý typ regionalismu, označovaný jako top-down, je iniciován centrálními institucemi Evropské unie. Příkladem je vznik regionů na základě zákonů (Chromý 2009).

Administrativní regiony - kraje

V České republice je nový evropský regionalismus uplatňován v souvislosti s jejím členstvím v Evropské unii². Vzhledem k náplni této práce bude dále věnována pozornost regionům vzniklým na základě zákonů, konkrétně krajům. K vymezování krajů na území Čech, Moravy a Slezska docházelo již ve 13. století. V rámci vývoje administrativního členění Česka jsou kraje považovány za nejčastěji reformované celky. Docházelo totiž k četným změnám v jejich počtu i funkcích (Burda 2010). Současné vymezení krajů (viz obrázek 1) jako administrativních regionů, je dáno Zákonem č. 129/2000Sb. – o krajském zřízení. Tento zákon definuje kraj jako „územní společenství občanů, které má právo na samosprávu“ (Zákon o č. 129/2000Sb. – krajské zřízení, s. 55).

Obrázek 1: Kraje České republiky v roce 2013

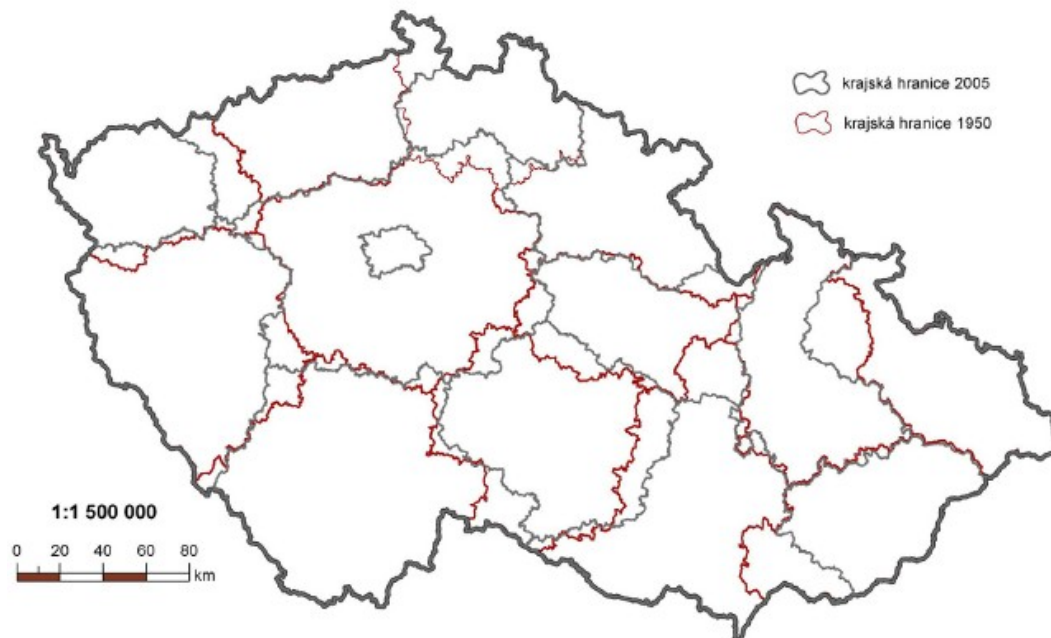
Zdroj: <http://www.eu2009.cz> (22. 2. 2014)

Dnešní krajská struktura „v podstatě kopíruje vymezení krajů z let 1949–1960“ (Burda 2010, s. 773). Přičemž současné území hlavního města Prahy tehdy netvořilo

² Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004.

samostatný region a bylo společně s většinou současného území Středočeského kraje součástí Pražského regionu (viz obrázek 2).

Obrázek 2: Kraje České republiky v roce 1950 a v roce 2005

Zdroj: Burda (2010), úprava

K zániku Pražského kraje došlo v roce 1960, kdy byl vymezen kraj Středočeský a hlavní město Praha. Další výrazné změny v počtu krajů a jejich vymezení nastaly až v roce 2000 (Burda 2010). Z porovnání hranic krajů vymezených v roce 1960 a v roce 2000 vyplývá, že zachovány byly hranice pouze v případě kraje Středočeského a hlavního města Prahy (Svobodová, Hofmann, Věžník 2013).

Jak upozorňuje Perlín (2009), kraje nejsou jedinými správními regiony České republiky, jednotlivé kraje jsou tvořeny určitým počtem okresů³, obcí s rozšířenou působností a obcí. Vzhledem k zaměření této práce uvádím administrativní členění pouze pro Středočeský kraj (viz obrázek 3).

³ V rámci 3. etapy reformy veřejné správy (2000–2003) došlo ke zrušení okresních úřadů, nikoli však okresů jako administrativních jednotek. Část jejich kompetencí byla přesunuta na ORP, část na úroveň krajů (Perlín 2009).

Obrázek 3: Administrativní členění Středočeského kraje k 1. 1. 2003

Zdroj: <http://www.czso.cz> (22 .2. 2014), úprava

Jak již bylo zmíněno, Evropská unie uplatňuje nahlížení na konkrétní regiony zejména z ekonomického a politického hlediska. Pro umožnění vzájemného porovnávání jednotlivých regionů byla zavedena tzv. nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS⁴). Toto vymezení má zásadní význam pro statistické účely a pro potřeby organizace regionální politiky Evropské unie. Existuje 5 úrovní NUTS, jsou stanoveny na základě minimálního a maximálního počtu obyvatel (Úvod do regionálních věd a veřejné správy 2008). Tabulka 1 uvádí regiony ČR odpovídající jednotlivým úrovním NUTS.

Tabulka 1: Nomenklatura územních statistických jednotek v České republice

Úroveň NUTS	Odpovídající označení v ČR
NUTS 1	stát
NUTS 2	region soudržnosti
NUTS 3	kraj
NUTS 4	okres

⁴ Z francouzského La nomenclature des unités territoriales statistiques.

Úroveň NUTS	Odpovídající označení v ČR
NUTS 5	obec

Zdroj: Úvod do regionálních věd a veřejné správy (2008), úprava

Středočeský kraj je tedy nejen administrativním regionem vymezeným v souvislosti s administrativním členěním České republiky, ale i jednotkou NUTS 3 stanovenou v rámci Evropské unie.

Regionální identita

Za hybnou sílu formování regionů je považována regionální identita. Formování regionů je označováno jako proces, jehož zásadní součástí je iniciativa jednotlivců, vytvoření názvu regionu a regionálních symbolů, vznik regionální literatury. Klíčovou roli hrají také média (Chromý 2002). Podle Paasiho (2001) významnou roli při definování regionů hrají také učitelé.

Identitou se rozumí „způsob, jímž se jednotlivec nebo skupina jednotlivců definuje, pocituje svou jedinečnost a o který se opírá, když si uvědomuje sama sebe ve vztahu k jiným“ (Chromý 2002, s. 167). Základem pro formování regionální identity je určitý prostor se specifickým historickým vývojem, sociálními a ekonomickými podmínkami. Zásadní roli při formování regionální identity mohou hrát také přírodní podmínky. Mezi složky regionální identity patří například krajinný ráz, životní prostředí, historie či kultura daného regionu.

Za příklad regionů, k jejichž formování v současnosti dochází, lze v Česku považovat kraje. Ačkoli kraje jsou administrativními regiony, regionální politici projevují snahu přeměnit je také ve skutečná regionální společenství (Chromý 2009). Při dokumentování formování regionů doporučuje Chromý (2009) sledovat zásadní součásti tohoto procesu. V případě Středočeského kraje byl tedy vytvořen název tohoto regionu i regionální symbol (viz obrázek 4). Dochází také ke vzniku regionální literatury, jako příklad lze uvést Tematický atlas Středočeského kraje (2005). Pojmenovávají se instituce, v jejichž názvu figuruje označení „Středočeský kraj“, například Galerie Středočeského kraje. Byly také vytvořeny⁵ oficiální webové stránky kraje (<http://www.kr->

⁵ V rámci projektu Rozvoj eGovernmentu ve Středočeském kraji, jež je součástí Integrovaného operačního programu Evropské unie.

stredocesky.cz). Tyto stránky poskytují nejen informace o kraji jako administrativním regionu (záležitosti samosprávy), ale i sociálněgeografickou a fyzickogeografickou charakteristiku kraje. Součástí těchto stránek je také Portál cestovního ruchu Středočeského kraje.

Obrázek 4: Znak Středočeského kraje

Poznámka: Znak kraje specifikuje obecně závazná vyhláška Středočeského kraje ze dne 6. 12. 2001 o symbolech kraje a jejich užívání. Znak odkazuje na přemyslovské tradice (v podobě svatováclavské orlice) a na položení základů českého státu na území Středočeského kraje (český lev). Dvě modré vlny symbolizují řeky Vltavu a Labe (Chromý 2002).

Zdroj: <http://rekos.psp.cz> (25. 7. 2014)

2.2 Cestovní ruch

Odborná literatura uvádí několik různých definic, které vymezují podstatu cestovního ruchu. Výkladový slovník cestovního ruchu definuje cestovní ruch jako „souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu, včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně právních aktivit a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 45).

Cestovní ruch lze chápat také jako souhrn činností, které jsou zaměřeny na uspokojování potřeb, jež souvisí s cestováním a pobytem osob mimo jejich trvalé bydliště. A sice za účelem odpočinku, zábavy či poznávání (Gúčík 2000). Světová organizace cestovního ruchu v roce 1991 přinesla vymezení, podle kterého je cestovní ruch „činnost

osoby cestující na přechodnou dobu⁶ do místa mimo své trvalé bydliště, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávat výdělečnou činnost v navštíveném místě“ (Foret, Foretová 2001, s. 7). Pásková, Zelenka (2002) toto vymezení označují jako statisticky zaměřené, Foret, Foretová (2001) jako vymezení jasnější.

Druhy a formy

Pásková, Zelenka (2002) vyčleňují celou řadu druhů a forem cestovního ruchu. Druhy se rozlišují podle různých kritérií, například podle délky, období nebo místa pobytu, či podle počtu účastníků. Formy cestovního ruchu se vyčleňují podle převládající činnosti účastníků.

Konkrétní příklady druhů a forem zmiňuje kapitola 4.1, pro přehlednost uvádí pouze ty druhy a formy, které souvisí se zaměřením této práce.

Atraktivita cestovního ruchu - kategorizace

Za atraktivitu lze považovat jednotlivé zvláštnosti, které činí konkrétní oblast přitažlivější pro účastníky cestovního ruchu (Zelenka 2004). Z hlediska jejich charakteru se člení na přírodní a společenské. Přírodní atraktivity jsou do značné míry neměnné, jsou často koncentrovány v národních parcích či přírodních rezervacích. Patří mezi ně například jezera, jeskyně, pohoří. Společenské jsou zpravidla spojeny s poučením a zábavou, jedná se například o hrady, zámky, technické památky či divadla (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001). Lew (1987) upozorňuje na možnost vymezení také přírodně-společenských atraktivit, rozumí jimi například zoologické zahrady.

Jak uvádí Vystoupil a kol. (2006), většina přírodních atraktivit je v Česku chráněna určitým stupněm ochrany. Jednotlivé stupně vymezuje Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992Sb., který definuje tzv. zvláště chráněná území jako „velmi významnou nebo jedinečnou část živé či neživé přírody“ (Zákon o ochraně přírody a krajiny 1992, s. 3). Kategorie vymezené výše uvedeným zákonem uvádí tabulka 2.

⁶ V případě domácího cestovního ruchu (aktivity účastníků jsou spojeny s cestováním na vlastním státním území) se jedná o dobu šesti měsíců. Obecně o dobu kratší než 1 rok.

Tabulka 2: Kategorie zvláště chráněných území

Název kategorie	Charakteristika kategorie
Národní park	Rozsáhlé území, které je jedinečné v měřítku národním či mezinárodním. Převážnou část tohoto území tvoří přirozené nebo činností člověka málo ovlivněné ekosystémy mající mimořádný vědecký či výchovný význam.
Chráněná krajinná oblast	Rozsáhlé území s charakteristicky vyvinutým reliéfem, vyváženě utvářenou krajinou, s výrazným podílem přirozených lesních ekosystémů či s dochovanými památkami lidského osídlení.
Národní přírodní rezervace	Území menšího rozsahu s výskytem mimořádných přírodních hodnot, kde jsou v národním či mezinárodním měřítku jedinečné ekosystémy, které jsou vázané na přirozený reliéf typické geologické stavby.
Přírodní rezervace	Území menšího rozsahu, ve kterém jsou zastoupeny ekosystémy typické či významné pro danou geografickou oblast.
Národní přírodní památka	Zpravidla geologický či geomorfologický útvar menší rozlohy, jež má národní či mezinárodní vědecký nebo estetický význam. Útvar může být formován i činností člověka.
Přírodní památka	Zpravidla geologický či geomorfologický útvar menší rozlohy, jež má regionální vědecký nebo estetický význam. Útvar může být formován i činností člověka.

Poznámka: Národní park a chráněná krajinná oblast jsou označovány jako velkoplošná zvláště chráněná území, ostatní kategorie jako zvláště chráněná území maloplošná.

Zdroj: Zákon o ochraně přírody a krajiny (1992), úprava

Obdobně jako přírodní atraktivity jsou v Česku předmětem ochrany zpravidla i atraktivity společenské. Jednotlivé kategorie ochrany (viz tabulka 3) vymezuje Zákon o státní památkové péči č. 425/1990Sb., který definuje tzv. kulturní památky. Jimi rozumí „movité i nemovité věci, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, a které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem“ (Zákon a státní památkové

péči 1990, s. 3). Mezi nemovité kulturní památky patří vedle hradů, zámků a církevních staveb i vybrané⁷ městské budovy, stavby vesnické architektury, technické či vojenské stavby. Mezi movité kulturní památky patří vybraná⁸ díla malířství, sochařství či hudební památky.

Tabulka 3: Kategorie ochrany kulturní památek

Název kategorie	Charakteristika kategorie
Národní kulturní památka	Kulturní památky tvořící nejvýznamnější součást kulturního dědictví národa.
Památková rezervace	Území, jehož charakter či prostředí je určováno souborem nemovitých kulturních památek.
Památková zóna	Území sídelního útvaru obsahující menší podíl kulturních památek, historické prostředí vykazující významnou kulturní hodnotu.

Poznámka: Památkové rezervace a památkové zóny bývají podle svého charakteru rozdělovány na městské a vesnické.

Zdroj: Zákon o státní památkové péči (1990), úprava

Přírodní a společenské atraktivitu lze kategorizovat také z hlediska návštěvnosti. Přičemž návštěvností se rozumí „počet lidí, kteří za určitý časový interval – den, týden, měsíc, rok, navštívili danou atraktivitu cestovního ruchu“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 191). Statistiky návštěvnosti zveřejňuje Národní informační a poradenské středisko pro kulturu⁹ či agentura CzechTourism¹⁰.

2.3 Kurikulární dokumenty

Vzhledem k tomu, že „didaktická transformace regionální geografie má základní význam pro všeobecné vzdělání“ (Bičík, Brinke 1987, s. 277), lze regiony (viz kapitola 2.1) chápat také jako učivo zavedené v rámci výuky zeměpisu na základních i středních

⁷ Prohlášení nemovitosti za kulturní památku se řídí pravidly stanovenými v Zákoně o státní památkové péči.

⁸ Prohlášení movitosti za kulturní památku se řídí pravidly stanovenými v Zákoně o státní památkové péči.

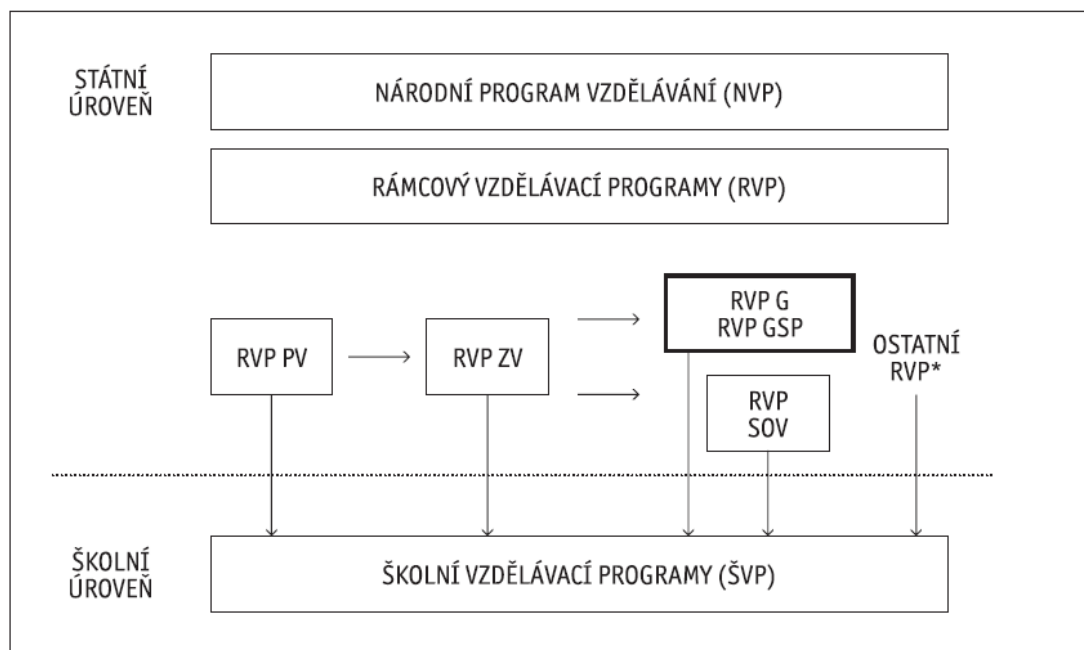
⁹ Na základě pověření Ministerstva kultury zabezpečuje státní statistickou službu z oblasti kultury.

¹⁰ Agentura je státní příspěvkovou organizací, jejím zřizovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj.

školách. Jak je již z názvu práce patrné, je zaměřena na konkrétní region ČR a jeho atraktivitu cestovního ruchu. Jelikož bude vymezení učiva regiony ČR a pojetí výuky zeměpisu v souvislosti s atraktivitami cestovního ruchu sledováno v kurikulárních dokumentech, níže je charakterizován jejich systém.

V roce 2001 byl pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy vytvořen Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, též známý jako Bílá kniha. Jedná se o vládní strategii, která formuluje koncepci, obsah a cíle vzdělávání. Je zde zahrnuta celá vzdělávací soustava, tedy vzdělávání předškolní, základní, střední, terciární (vysokoškolské a vyšší odborné) a vzdělávání dospělých. V souladu s touto strategií se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů (viz obrázek 5). Tento systém zahrnuje vzdělávání žáků od 3 do 19 let, je formulován na státní a školní úrovni (RVP G 2007).

Obrázek 5: Systém kurikulárních dokumentů v Česku

Zdroj: RVP G 2007

Státní úroveň je představována Národním programem vzdělávání a rámcovými vzdělávacími programy. Národní program vzdělávání vymezuje vzdělávání jako celek. Rámcové vzdělávací programy jsou zaměřeny přímo na jednotlivé etapy vzdělávání – předškolní, základní, střední. (RVP G 2007, s. 5). Rámcové vzdělávací programy formulují očekávanou úroveň vzdělání pro všechny absolventy jednotlivých etap

vzdělávání, kladou důraz na uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě (RVP G 2007).

Školní úroveň představují školní vzdělávací programy, podle nichž je uskutečňováno vzdělávání na jednotlivých školách. Tyto programy vytváří školy v souladu s příslušným rámcovým vzdělávacím programem (RVP G 2007). Součástí školních vzdělávacích programů jsou identifikační údaje a charakteristika školy, charakteristika daného školního vzdělávacího programu, učební plány a učební osnovy. Učební plán přiděluje vyučovacím předmětům v jednotlivých ročnících určitou časovou dotaci, učební osnovy obsahují charakteristiku a vzdělávací obsah vyučovacích předmětů.

Gymnaziální vzdělávání je realizováno na čtyřletých a víceletých gymnáziích. Vzděláváním na čtyřletých a vyšším stupni víceletých gymnáziích mají žáci získat všeobecný rozhled odpovídající úrovni středoškolsky vzdělaného člověka¹¹, jsou připravováni především na vysokoškolské vzdělávání a další typy terciárního vzdělávání, ale také na profesní specializaci i občanský život (RVP G 2007).

¹¹ Tato úroveň je specifikována v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia.

3 Metodika

Po vytyčení cílů práce bylo nejprve přistoupeno k rešerši literatury a zdrojů týkajících se problematiky regionů (viz kapitola 2.1), cestovního ruchu a atraktivit cestovního ruchu (viz kapitola 2.2). Poté byl studován systém kurikulárních dokumentů (viz kapitola 2.3). Následně byly tyto dokumenty analyzovány, přičemž bylo sledováno vymezení učiva regiony ČR a pojetí výuky zeměpisu v souvislosti s atraktivitami cestovního ruchu. Výsledky této analýzy uvádí kapitola 4.1.. V souladu s hlavním cílem práce byla dále pozornost soustředěna na atraktivitu cestovního ruchu Středočeského kraje a jejich kategorizaci (viz kapitola 4.2). Jako podklad pro tuto kategorizaci byly využity zdroje různého charakteru – atlas cestovního ruchu, online databáze, publikace agentury CzechTourism či Národního informačního poradenského střediska pro kulturu.

Vzhledem k tomu, že hlavním cílem práce je mimo jiné zjistit, jaký je přístup učitelů zeměpisu vybraných gymnázií k výuce atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje a jaké je povědomí žáků vybraných gymnázií o konkrétních atraktivitách tohoto kraje, bylo provedeno šetření.

Metodika výběru gymnázií

Gymnázia byla náhodně vybrána z tzv. modelové oblasti, která byla stanovena na základě souvislosti s mojí bakalářskou prací¹². Uvedená bakalářská práce byla zaměřena na atraktivitu cestovního ruchu místního regionu ve výuce zeměpisu na základních školách v Kolíně. Zde byl místní region vymezen jako území správního obvodu ORP Kolín, tzv. širší místní region jako území správních obvodů obcí s rozšířenou působností sousedících s ORP Kolín a současně náležejících Středočeskému kraji. S ohledem na tuto skutečnost modelovou oblast pro potřeby této diplomové práce tvoří území získané spojením výše uvedeného místního regionu a širšího místního regionu. Podobu modelové oblasti ukazuje příloha 1. Z této oblasti bylo náhodně vybráno 5 gymnázií, přičemž všechna gymnázia jsou státní a všeobecně zaměřená. Jedná se o Gymnázium Český Brod,

¹² SIXTOVÁ, M. (2011): Atraktivita cestovního ruchu místního regionu ve výuce zeměpisu na základní škole: případová studie Kolín. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK v Praze, Praha, 62 s.

Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora, Gymnázium Jiřího z Poděbrad Poděbrady, Gymnázium Kolín a Gymnázium Nymburk.

Školní vzdělávací programy těchto gymnázií byly podrobeny výše uvedené analýze. Následně bylo na těchto gymnáziích provedeno šetření mezi učiteli zeměpisu a žáky 3. ročníků čtyřletého studia. Přičemž s učiteli byl proveden strukturovaný rozhovor a dotazníkové šetření, s žáky testování a dotazníkové šetření. Vyhodnocení šetření mezi učiteli je zpracováno v kapitole 5.2, vyhodnocení šetření mezi žáky v kapitole 5.3. Na základě kategorizace atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje (viz kapitola 4.2) bylo zjištěno, že se v tomto regionu nachází značné množství přírodních a společenských atraktivit. Z tohoto důvodu bylo nezbytné zařadit do šetření pouze vybrané atraktivity.

Metodika výběru atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje pro šetření

Výběr atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje, které byly zařazeny do testu pro žáky, byl učiněn na základě kategorizace atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje uvedené v kapitole 4.2. Z důvodu velkého počtu atraktivit nebylo možné všechny atraktivity do testu pro žáky zařadit. Byla tedy zvolena kvalitativní či kvantitativní kritéria, podle kterých byly atraktivity do testu pro žáky zařazovány. Cílem výběru atraktivit bylo dosažení co největší rozmanitosti jednotlivých kategorií.

Z přírodních atraktivit byla do testu pro žáky zařazena vybraná velkoplošná a maloplošná zvláště chráněná území, splňující níže uvedená kritéria.

a) velkoplošná zvláště chráněná území

1. Jedná se o chráněnou krajinnou oblast

b) maloplošná zvláště chráněná území

1. Jedná se o území významná v národním či mezinárodním měřítku, tj. národní přírodní rezervace a národní přírodní památky

2. Rozloha národní přírodní rezervace přesahuje 600 ha, rozloha národní přírodní památky přesahuje 200 ha

Na základě těchto kritérií bylo do testu pro žáky vybráno 5 chráněných krajinných oblastí (CHKO Blaník, CHKO Český kras, CHKO Český ráj, CHKO Kokořínsko, CHKO Křivoklátsko), 2 národní přírodní rezervace (NPR Karlštejn, NPR Voděradské bučiny) a 1 národní přírodní památka (NPP Žehuňský rybník).

Ze společenských atraktivit byly do testu pro žáky zařazeny národní kulturní památky splňující níže uvedená kritéria.

1. Leží mimo území města, ve kterém se nachází gymnázium, na němž probíhalo šetření

2. V případě církevních památek se jedná o památky, jež nejsou součástí památkové zóny

Na základě těchto kritérií byly do testu pro žáky vybrány 2 církevní památky (kostel Panny Marie s klášterem – Svatá Hora, Sázavský klášter), 3 hradiště (přemyslovské hradiště Levý Hradec, slovanské hradiště Budeč, slovanské hradiště Libice nad Cidlinou), 6 hradů (hrad Český Šternberk, hrad Karlštejn, hrad Kokořín, hrad Křivoklát, hrad Točnick a hrad Žebrák), 1 technická památka (městské opevnění Kouřim), 1 vojenská památka (památník Lidice) a 8 zámků (zámek a park v Průhonicích, zámek Březnice, zámek Hořovice, zámek Kačina, zámek Konopiště, zámek Mnichovo Hradiště, zámek Veltrusy a zámek Žleby). Ze společenských atraktivit, jež nepatří mezi kulturní památky, byla do testu pro žáky zařazena kulturní zařízení splňující níže uvedená kritéria.

1. Patří mezi 3 nejnavštěvovanější kulturní zařízení ve Středočeském kraji v roce 2012 a zároveň neleží ve městě, ve kterém se nachází gymnázium, na němž probíhalo šetření

2. Jedná se o skanzeny zřízené muzei, jenž v roce 2012 patřila ve Středočeském kraji k nejnavštěvovanějším

Na základě těchto kritérií bylo do testu pro žáky zařazeno 1 muzeum (Hornické muzeum Příbram) a 3 skanzeny (Kouřim, Přerov nad Labem, Vysoký Chlumeč).

Do testu pro žáky byla také zařazena města¹³, jejichž součástí je buď městská památková zóna nebo se tato města nachází v ORP, v jejímž správním obvodu leží atraktivita vybrané podle výše uvedených kritérií.

Atraktivita vyskytující se ve městě, v němž se nachází gymnázium, na kterém probíhalo šetření, nebyly do testu pro žáky zařazeny z důvodu možného zvýhodnění žáků daného gymnázia. RVP G (2007) totiž v rámci tematického okruhu Regiony vymezuje očekávaný výstup, kdy žák „vymezí místní region (podle bydliště, školy) na mapě podle

¹³ Zařazena byla pouze města, jejichž počet obyvatel k 1.1. 2012 přesahoval 10 000.

zvolených kritérií“ (RVP G 2007, s. 36). Žáci se tak s atraktivitami cestovního ruchu daného města mohli setkat nejen v rámci učiva Středočeský kraj, ale i v učivu Místní region vymezeném v RVP G. Jak ukazuje Sixtová (2011), taková situace může nastat.

Výběr atraktivit, jež se staly předmětem dotazníkového šetření mezi žáky, je založen na kvalitativním hledisku (světové kulturní dědictví UNESCO – Kutná Hora) a na hledisku kvantitativním (nejnavštěvovanější hrad ve Středočeském kraji a zároveň třetí nejnavštěvovanější hrad v Česku v roce 2012 – hrad Karlštejn, nejnavštěvovanější společenské atraktivita ve Středočeském kraji v roce 2012 – viz tabulka 14).

Výběr atraktivit, jež se staly předmětem dotazníkového šetření mezi učiteli, je v souladu s výběrem atraktivit, jež se staly předmětem testu pro žáky.

Metodika šetření

Po výběru atraktivit, jež se staly součástí šetření, bylo přistoupeno k nastudování metodiky provedení a vyhodnocování šetření. Vzhledem k různorodosti zjišťovaných informací bylo na doporučení Chrásy (2007) zvoleno několik metod šetření. A sice strukturovaný rozhovor, dotazníkové šetření a testování. Strukturovaný rozhovor byl proveden se všemi učiteli. Dotazníkového šetření se zúčastnili pouze ti učitelé, kteří ve strukturovaném rozhovoru uvedli, že do výuky Středočeského kraje zařazují atraktivitu cestovního ruchu. S žáky bylo provedeno testování a dotazníkové šetření. K nastudování metodiky provedení dotazníkového šetření a strukturovaného rozhovoru byly použity publikace Jeřábka (1993), Dismana (2002) a Chrásy (2007). Metodika tvorby testu pro žáky byla nastudována v publikaci Hnilíčkové, Josífk a Tučka (1972). Inspirace pro tvorbu otázek v dotazníku pro žáky a testových úloh pro žáky byla získána u Kühnlové (2007), Sixtové (2011) a Fialové (2012).

Před zahájením samotného šetření byl na doporučení Dismana (2002) proveden tzv. předvýzkum. Ten jsem se uskutečnil s učiteli zeměpisu a žáky 3. ročníku čtyřletého studia Gymnázia U Libeňského zámku v Praze. Na tomto gymnáziu jsem absolvovala pedagogickou praxi v rámci studia učitelství. Cílem předvýzkumu s učiteli zeměpisu bylo podobně jako u Leipertové (2012) ověření srozumitelnosti, jednoznačnosti a vhodnosti uspořádání otázek strukturovaného rozhovoru, ověření srozumitelnosti a jednoznačnosti otázek v dotazníku, zjištění přibližné doby trvání obou částí šetření. Předvýzkumu se zúčastnili 2 učitelé zeměpisu. S každým z nich byl proveden strukturovaný rozhovor týkající se výuky atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje. V souvislosti

s poznatky zjištěnými při těchto rozhovorech, byly učitelům zadány dotazníky zaměřené na zařazování konkrétních atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje. Jeden strukturovaný rozhovor trval přibližně 6 minut, vyplnění dotazníku vyžadovalo přibližně 5 minut. Poté byl s učiteli proveden krátký strukturovaný rozhovor, který přispěl k dosažení cílů předvýzkumu. Obsahoval níže uvedené otázky:

1. Byly všechny otázky položené v dotazníku formulovány jednoznačně resp. srozumitelně? Pokud ne, uveďte číslo otázky a specifikujte, co konkrétně nebylo jednoznačné resp. srozumitelné.

2. Máte k dotazníku nějaké připomínky či návrhy? Pokud ano, uveďte je.

3. Byly všechny otázky položené při rozhovoru formulované jednoznačně resp. srozumitelně? Pokud ne, uveďte, které otázky a specifikujte, co konkrétně nebylo jednoznačné resp. srozumitelné.

4. Vyhovovalo vám pořadí otázek v rozhovoru? Pokud ne, uveďte, co konkrétně vám na pořadí nevyhovovalo.

5. Máte k rozhovoru nějaké připomínky či návrhy? Pokud ano, uveďte je.

Odpovědi učitelů byly písemně zaznamenány. Učitelům bylo vše srozumitelné, otázky shledali jako jednoznačně zadané a v případě rozhovoru vhodně uspořádané. Vzhledem k této skutečnosti nedošlo ve schématu otázek strukturovaného rozhovoru ani v zadání dotazníku k žádným úpravám.

Cílem předvýzkumu s žáky bylo podobně jako u Leipertové (2012) ověření přiměřenosti testu, srozumitelnosti a jednoznačnosti zadání testových úloh, srozumitelnosti a jednoznačnosti otázek v dotazníku, zjištění přibližné doby trvání šetření. Předvýzkum proběhl na stejném gymnáziu jako v případě učitelů. Zúčastnilo se ho 18 žáků 3. ročníku čtyřletého studia. Obě části šetření proběhly za přítomnosti učitele při běžné vyučovací hodině zeměpisu. Před obdržení zadání testů a dotazníků byli žáci seznámeni s pokyny¹⁴ k průběhu šetření, (viz příloha 4). Během šetření se mě žáci dotazovali, co přesně se rozumí termínem atraktivita cestovního ruchu. Vysvětlení tohoto pojmu jsem jim ihned poskytla. Po uplynutí 25 minut od zahájení šetření bylo zřejmé, že

¹⁴ Jedním z cílů předvýzkumu bylo zjištění přibližné doby trvání šetření, z tohoto důvodu byla časová dotace stanovena na 45 minut. Žáci byli také upozorněni na dotazník týkající se průběhu šetření.

s vypracováváním testu i dotazníku není nikdo hotov. Po 35 minutách byla již většina žáků s prací hotova. Po 40 minutách byli všichni žáci hotovi, dotazník i test tedy odevzdali. Na základě pozorování bylo zjištěno, že vypracování testu trvalo žákům přibližně 20–25 minut, vyplnění dotazníku 10–15 minut. Následně byl žákům zadán dotazník (viz příloha 11) týkající se průběhu obou částí šetření, jehož vyplnění jim trvalo přibližně 3 minuty.

Po provedení předvýzkumu následovalo jeho vyhodnocení. V případě testu pro žáky byly sledovány níže uvedené ukazatele.

1. počet žáků s nulovým, minimálním a maximálním ziskem bodů v dané úloze
2. úspěšnost¹⁵ žáků v jednotlivých testových úlohách
3. celková úspěšnost žáků v testu

Minimálním ziskem bodů se rozumí zisk minimálního možného počtu bodů v dané úloze, tj. v úloze č. 1 zisk 0,4 bodu, v úloze č. 2 zisk 2 bodů, v úloze č. 3 zisk 1,2 bodu, v úlohách č. 4–č. 6 zisk 1,5 bodu. Maximálním ziskem bodů se rozumí zisk maximálního možného počtu bodů v dané úloze, tj. v každé úloze zisk 6 bodů. Úspěšnost se vypočítá se jako podíl získaného počtu bodů a maximálního možného počtu bodů vynásobený 100, udává se v % (Hniličková, Josífků, Tuček 1972).

Testy byly opraveny a bodově ohodnoceny podle vzorového řešení a bodového ohodnocení uvedeného v příloze 10. Z tabulky 4 je patrné, že ve většině testových úloh žáci získali alespoň minimální počet bodů. Za úlohu č. 2 žádný bod nezískali 3 žáci, v úloze č. 4 pouze 1 žák. Naopak v každé testové úloze získal alespoň 1 žák maximální počet bodů.

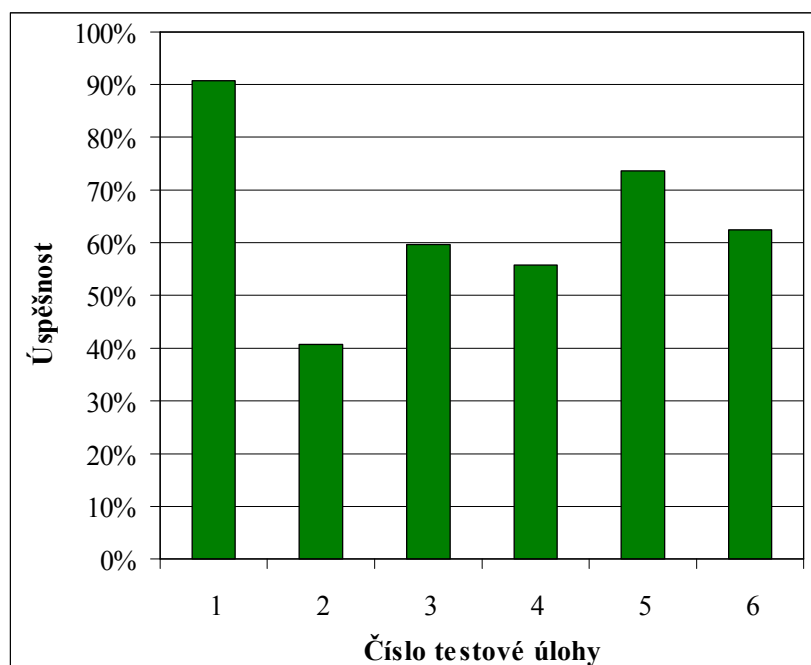
Tabulka 4: Četnost bodových zisků žáků v testu v předvýzkumu

Číslo testové úlohy	Počet žáků		
	Se ziskem 0 bodů v dané úloze	S minimálním ziskem bodů v dané úloze	S maximálním ziskem bodů v dané úloze
1	0	0	5
2	3	8	1
3	0	2	3
4	1	2	2
5	0	1	4
6	0	3	2
Celkový počet žáků: 18			

Zdroj: vlastní šetření

Ukazatelem výkonu žáků v jednotlivých testových úlohách byla zvolena úspěšnost, její hodnoty znázorňuje graf 1.

Graf 1: Úspěšnost žáků v jednotlivých testových úlohách v předvýzkumu

Zdroj: vlastní šetření

V žádné úloze žáci nedosáhli úspěšnosti nejvyšší možné (tj. 100 %) ani nejnižší možné (tj. 0 %). Nejméně úspěšní byli žáci v úloze č. 2 (necelých 41 %), většina žáků totiž v části c) zaměnila Svatou horu za horu Zelenou, popř. v části a) vůbec neuvedla název atraktivity. Ve zbylých úlohách dosáhli žáci úspěšnosti alespoň 50 %. Maximální úspěšnosti (tj. 100 %) v celém testu dosáhl 1 žák a minimální úspěšnosti (tj. 0 %) nedosáhl žádný žák. Nejnižší dosažená úspěšnost v celém testu byla necelých 48 %. Úspěšnost žáků v celém testu dosáhla hodnoty necelých 65 %.

Pro ověření jednoznačnosti a srozumitelnosti zadání testových úloh byly vyhodnoceny dotazníky k testu. Znění otázek a odpovědi žáků uvádí tabulka 5.

Tabulka 5: Vyhodnocení dotazníků k testu pro žáky

Číslo otázky	Otázka	Nejčastější odpovědi	Četnost odpovědí
1	Bylo zadání úloh jednoznačné/srozumitelné?	Ano, bylo jednoznačné a srozumitelné.	5
		Ne, v případě úloh č. 2 a č. 4 nevím, co přesně se rozumí pojmem atraktivita cestovního ruchu.	13
2	Byla v testu nějaká úloha, se kterou jste si vůbec nevěděl(a) rady? Pokud ano, uveďte, číslo úlohy a specifikujte, s čím konkrétně jste si nevěděl (a) rady.	Ne, nebyla.	14
		Ano, úloha č. 2 Ano, úloha č. 4	3 1
3	Máte k testu nějaké připomínky či návrhy?	Ano, v testu je požadován název muzea v Příbrami a v dotazníku je celý jeho název uveden. Ano, úlohy byly zajímavé.	12 3
		Ne, nemám.	3

Zdroj: vlastní šetření

Na základě výše uvedeného vyhodnocení byl učiněn závěr, že z hlediska přiměřenosti je test vyhovující (viz tabulka 5 a graf 1). Vzhledem k tomu, že v dotaznících k testu (a také v průběhu testování) většina žáků uvedla, že neví, co přesně se rozumí pojmem atraktivita cestovního ruchu, byla pro větší srozumitelnost definice tohoto pojmu doplněna do zadání testu. Na základě oprávněných připomínek žáků byl změněn způsob

organizace šetření mezi žáky, tzn. nejdříve žáci vypracují testy, po vypršení časového limitu je odevzdají, teprve poté obdrží dotazníky k vyplnění. Aby bylo možné identifikovat jednotlivé žáky, testy i dotazníky budou označeny pořadovými čísly. Na základě pozorování průběhu šetření byl časový limit na vypracování testu stanoven na 25 minut.

Cílem předvýzkumu s žáky bylo ověření srozumitelnosti a jednoznačnosti otázek také v dotazníku. Pro tento účel byly vyhodnoceny otázky k dotazníkům (viz příloha 11). Stejně jako v dotazníku k testu, většina žáků uvedla, že neví, co přesně se rozumí pojmem atraktivita cestovního ruchu. Upozornila také na nápovědu pro test v případě Hornického muzea v Příbrami. Žádné další skutečnosti již žáci neuvedli. Na základě výše uvedeného vyhodnocení byla, stejně jako v případě testu, doplněna do zadání dotazníku definice pojmu atraktivita cestovního ruchu. Na základě pozorování bylo zjištěno, že časový limit potřebný na vyplnění dotazníku je maximálně 15 minut.

Po vyhodnocení předvýzkumu byla prostřednictvím elektronické pošty poslána ředitelům vybraných gymnázií žádost obsahující základní informace o šetření (viz příloha 2). Na tuto žádost však nereagoval žádný ředitel. Byli tedy kontaktováni telefonicky, což ve většině případů vedlo k umožnění šetření. Ve dvou případech ale telefonické kontaktování nebylo úspěšné a ani při osobní návštěvě nebyli ředitelé k zastížení. Situace byla vyřešena za pomoci ředitele základní školy, na které jsem studovala. Oba zmíněné ředitele osobně znal a provedení šetření s nimi sám dohodl. S povolením provést šetření na všech vybraných gymnáziích byl získán i kontakt na příslušné učitele zeměpisu. Prostřednictvím elektronické pošty byly zmínění učitelé osloveni. Byly jim poslány veškeré formuláře dotazníků a testů, včetně otázek pro řízený rozhovor. A následně s nimi byl dohodnut termín provedení šetření.

Organizace průběhu šetření byla provedena na základě zkušeností s organizací šetření v rámci předvýzkumu. Strukturované rozhovory byly se všemi učiteli provedeny v době určené jejich individuálními časovými možnostmi. Jeden rozhovor trval přibližně 10 minut a probíhal podle schématu uvedeného v příloze 3. Dotazník (viz příloha 7) byl zadán pouze těm učitelům, kteří v rozhovoru uvedli, že do výuky Středočeského kraje zařazují atraktivitu cestovního ruchu.

Testy (viz příloha 9) a dotazníky (viz příloha 8) byly žákům zadávány osobně za přítomnosti učitele v běžné vyučovací hodině zeměpisu. Před zahájením šetření byli žáci

podle prostorových možností třídy rozsazení tak, aby byla zamezena jejich spolupráce. Pokud rozsazení žáků nebylo možné, s přítomným učitelem jsme pečlivě dohlíželi, aby každý žák pracoval samostatně. I přes tuto skutečnost je však samozřejmé, že opisování nelze zcela vyloučit. Před obdržením formulářů testů a dotazníků byly žáci seznámeni s pokyny k průběhu šetření (viz příloha 4). Časová dotace na vypracování testů byla 25 minut. Poté žáci testy odevzdali a obdrželi dotazníky, na jejichž vyplnění měli čas 15 minut. Učitelům byly zadány dotazníky v době, kdy žáci vypracovávali testy, jejich vyplnění trvalo 8–10 minut.

Metodika vyhodnocování strukturovaných rozhovorů z učitelů a dotazníkového šetření mezi učiteli a žáky byla nastudována v publikacích Jeřábka (1993), Dismana (2002) a Chráska (2007). Přičemž byla sledována rozmanitost a četnost jednotlivých odpovědí. K vyhodnocení testování žáků byly použity statistické metody, které doporučuje Hniličková, Josífková, Tuček (1972) a Chráska (2007). V rámci vyhodnocení testování byla sledována úspěšnost žáků v testu (celkově i v jednotlivých testových úlohách) a dále existence tzv. významnějšího rozdílu mezi výsledky dosaženými v jednotlivých gymnáziích. Pro sledování úspěšnosti žáků v testu byly použity charakteristiky polohy (aritmetický průměr, medián, modus) a rozptýlenosti (rozpětí a směrodatná odchylka). Níže je uvedeno vysvětlení jednotlivých charakteristik.

Aritmetický průměr \bar{x} z číselných hodnot $x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$ se vypočítá podle vzorce $\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$. Medián \tilde{x} je prostřední hodnota z řady hodnot seřazených podle velikosti, která rozděluje soubor dat na 2 stejné části. Modus \hat{x} je hodnota, která se v daném souboru dat vyskytuje s největší četností. Rozpětí R je rozdíl mezi největší a nejmenší naměřenou hodnotou. Směrodatná odchylka σ se určí jako druhá odmocnina z rozptylu¹⁶. Existence tzv. významnějšího rozdílu mezi výsledky dosaženými v jednotlivých

¹⁶ Rozptyl σ^2 se vypočítá pomocí vzorce $\sigma^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2$ (Chráska 2007).

gymnáziích byla zjišťována pomocí F -testu. Ten na základě kritéria¹⁷ F určil, zda byl v jednotlivých gymnáziích dosažen přibližně stejně velký rozptyl bodů.

Metodika návrhu způsobu zařazení atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje

Po vyhodnocení šetření byl v souladu s dílčím cílem práce navržen školní geografický projekt (viz kapitola 6.1). Při jeho vytváření byl využit postup, který doporučuje Kühnlová (1999). Navržený projekt byl realizován v hodinách zeměpisu na Gymnáziu Český Brod, kde vyučuji. Reflexi žáků z realizace toho projektu uvádí kapitola 6.2.

¹⁷ Kritérium F se vypočítá podle vzorce $F = \frac{Q_1}{s^2 \cdot (k-1)}$, kde $Q_1 = \sum_{j=1}^k n_j \cdot \bar{x}_j^2 - n \cdot \bar{x}^2$

a $s^2 = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^k n_i \cdot (x_i - \bar{x})^2$ (Hniličková, Josífko, Tuček 1972). Přičemž k v tomto případě odpovídá počtu

gymnází a n celkovému počtu žáků (viz příloha 12).

4 Atraktivita cestovního ruchu

4.1 Vzájemný vztah druhů, forem a atraktivit cestovního ruchu regionů ČR a výuky zeměpisu

Cestovní ruch

Cestovnímu ruchu by ve výuce zeměpisu měla být věnována náležitá pozornost. Žáci se totiž často stávají jeho přímými účastníky, mohou se také pohybovat v místech, která jsou z hlediska cestovního ruchu atraktivní. Mají tedy možnost nejen sledovat, ale osobně poznat pozitivní i negativní dopady cestovního ruchu na určité území (Fialová 2012).

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.2, lze provést typologii cestovního ruchu. Forma cestovního ruchu, kde hlavní motivací účastníků je získání znalostí a dovedností v navštíveném místě, se nazývá vzdělávací cestovní ruch. Do vzdělávacího cestovního ruchu se nezahrnují studijní pobyty, které jsou hrazeny z grantů či stipendií. (Pásková, Zelenka 2002). Další formou cestovního ruchu je také poznávací cestovní ruch, jenž se zaměřuje na poznání přírodních i společenských atraktivit určitého regionu (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001).

Cestovní ruch – výuka zeměpisu

Z hlediska druhů cestovního ruchu lze v rámci vztahu atraktivit cestovního ruchu regionů ČR a výuky zeměpisu uskutečňovat například domácí, skupinový či krátkodobý cestovní ruch. Domácí cestovní ruch „zahrnuje všechny aktivity účastníků cestovního ruchu spojené s cestováním na vlastním státním území“ (Štěpánek, Kopačka, Šíp, 2001, s. 29). Hesková a kol. (2006) vymezuje i regionální cestovní ruch, který se zabývá cestovním ruchem v jednotlivých regionech. V souvislosti s domácím cestovním ruchem se jedná o cestovní ruch regionů ČR, například krajů. Při skupinovém cestovním ruchu, tedy při cestování v organizovaných skupinách, mohou účastníci využívat určité výhody, například snížené ceny jízdného či zvýhodněné vstupenky opravňující účastníky k návštěvě dané atraktivity (Hesková a kol. 2006). V rámci krátkodobého¹⁸ cestovního

¹⁸ Trvá zpravidla v rozmezí jednoho až tří dní, člení se na výletní – jednodenní a víkendový – dvoudenní až třídenní (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001).

ruchu je možno realizovat vzdělávací výlety, jejichž hlavním účelem je vzdělávání účastníků, či exkurze.

Exkurze

Pásková, Zelenka (2002) exkurzi rozumí společnou návštěvu určitého objektu, která je spojena s odborným výkladem. Záleský (2009) chápe exkurzi jako specifikaci terénní výuky¹⁹, a to z hlediska cílů výuky, činností žáků a časové náročnosti. Smolová (2009) uvádí exkurzi jako jednu z organizačních forem terénní výuky, Kühnlová (1999) jako vyučovací metodu. Chápání exkurze jako pojmu, který není jasně definován, a který je podřazen termínu terénní výuka uplatňuje Marada (2006). Podle Marady (2006) je výhodné plně využít možností, které navštívená místa poskytují a je tedy vhodné v rámci terénní výuky pro žáky připravit pracovní listy, použít různé organizační formy výuky (individuální i skupinovou práci) či uplatnit problémové metody výuky. Podle Svobodové (2011) by exkurze měla být nedílnou součástí výuky, je tedy nezbytné, aby učitel jasně stanovil náplň exkurze, způsob zařazení výsledků exkurze do výuky, popř. určil úkoly zadané žákům ještě před absolvováním exkurze (viz tabulka 6).

Tabulka 6: Příprava exkurze pro žáky

Část přípravy	Charakteristika
Obsahová náplň	Stanovení konkrétní náplně exkurze, včetně místa konání. Příprava materiálů pro žáky. Příprava podrobného časového harmonogramu.
Cíl exkurze	Stanovení konkrétního cíle exkurze, včetně cílů realizovatelných například při nepříznivém počasí.
Organizace - doprava, stravování, ubytování	Zajištění dopravy, stravování, v případě vícedenních exkurzí také ubytování.
Bezprostředně před absolvováním exkurze	Seznámení žáků obsahovou náplní, cílem a způsobem organizace exkurze.

¹⁹ Terénní výuka je jedna z nejkompexnějších organizačních forem výuky, která je realizována mimo prostory školní třídy. Umožňuje použití velkého množství metod a organizačních forem výuky. (Marada 2006).

Část přípravy	Charakteristika
Bezprostředně po návratu z exkurze	Zhodnocení exkurze učitelem i žáky. Odevzdání materiálů požadovaných učitelem. Vyúčtování exkurze.

Zdroj: Svobodová (2011), úprava

Přípravu samotných žáků na exkurzi lze chápat ze 3 hledisek – seznámení žáků s cílem exkurze, s lokalitou, v níž bude exkurze realizována a s konkrétními požadavky na jednotlivé žáky (Orion 1993).

Vztah exkurze jako součásti cestovního ruchu v daném regionu a zároveň výuky zpracovává Hrubá, Regnerová (2005), podle nich je smyslem exkurze propojit studijní poznatky s praktickým životem, přičemž je zároveň plněna poznávací funkce cestovního ruchu.

Přínos exkurzí pro učitele a žáky nemusí být stejný, což svou studií dokládá Storksdieck (2005), který se zabývá rozdíly v názorech žáků a učitelů na exkurzi do muzea. Uvádí, že učitelé mohou při realizaci exkurze získat užitečné zkušenosti, žáci zpravidla nové znalosti. Svobodová (2011) upozorňuje, že organizace exkurzí je pro učitele poměrně náročná záležitost, ovšem přímý kontakt žáků se světem spojený s množstvím zážitků, na něž se nezapomíná, za to stojí. Exkurze je příkladem vyučovací metody, která směřuje k autentickému učení ve výuce zeměpisu, kdy žáci získávají poznatky při průzkumech v terénu, v rámci navrhování řešení reálných problémů, či při vytváření vlastních postupů práce na originálních produktech. Autentické učení tvoří protiklad frontální výuce, která je zpravidla založena na reprodukci učitelem zprostředkovaných informací (Kühnlová 1999).

Školní geografický projekt

Dalším příkladem vyučovací metody umožňující autentické učení je školní geografický projekt, v rámci nějž žák pracuje na řešení úkolu, který buď ve skutečnosti existuje nebo by existovat mohl. Školní geografický projekt bývá zpravidla zaměřen na současnost či nejbližší budoucnost, je vztažen především na místní region či obec. Sixtová (2011) uvádí příklad projektu zaměřeného na místní region. Školní geografický projekt je možné vztáhnout k celé řadě témat. Příklady tematických zaměření projektů vhodných pro žáky gymnázií ukazuje Kühnlová (1999). Uvádí také zadání konkrétního projektu zaměřeného na atraktivitu cestovního ruchu vybraného kraje. Úroveň náročnosti projektů

je nezbytné stanovit s ohledem na věk a vyspělost žáků. Na středních školách, tedy i na gymnáziích, by projekt měl být „obsahově náročnějším, ale zároveň zajímavým nástrojem pro tvořivost a samostatnost ve studiu“ (Kühnlová, 1999, s. 48). Podle charakteru projektu se rozlišují projekty zaměřené na vytváření návrhů řešení problémů a projekty formulované jako rozsáhlejší tvůrčí úkoly pro žáky (Kühnlová 1999).

V rámci přípravy a realizace projektu se naskýtá možnost spolupráce učitele a odborného geografa. Tato vzájemná spolupráce může být obohacující pro obě zúčastněné strany. Odborný geograf totiž může získat představu o úrovni obtížnosti, průběhu realizace či podobě zpracovaných projektů. Učitel má zase možnost s odborníkem konzultovat tématické zaměření projektu či aktuálnost řešené problematiky (Fitzgerald 1969). Před samotnou realizací projektu je vhodné zjistit, zda a popř. jaké mají daní žáci s vypracováváním projektů zkušenosti. Zjištěné situaci pak následně přizpůsobit zejména organizaci vypracovávání (Graves 1968).

Při realizaci projektů je doporučeno několik základních kroků. Prvním krokem je tzv. motivační úvod, kdy se žáci seznámí se zaměřením a hlavními cíli projektu, popřípadě s využitím projektu, pokud má projekt reálné využití. Druhým krokem je tzv. rozbor úkolu, při kterém se žáci nejen seznámí s podklady potřebnými pro vypracovávání projektu, ale je zde také prostor pro diskuzi o možných postupech a plánech řešení projektu. V nejvyšších ročnících gymnázií je žádoucí žákům poskytnout prostor pro uplatnění vlastní tvořivosti a samostatnosti. Třetím krokem je samotné zpracování projektu, které nemusí probíhat pouze při vyučovací hodině, ale může se odehrávat i ve volném čase žáků. V nejvyšších ročnících gymnázií je vhodné žákům poskytnout jistou volnost při zpracování, například vypracovávání projektu pouze ve volném čase či ve skupinách. Nutné je však upozornit žáky na bezpodmínečný termín odevzdání vypracovaného projektu. Předposledním krokem je tzv. shrnutí (prezentace výsledků před třídou, diskuze, návrhy řešení a závěr). V rámci shrnutí žáci prezentují vlastní dosažené výsledky, diskutují o výsledcích dosažených spolužáky, interpretují vlastní názory a zkušenosti či přijímají stanoviska druhých. Výsledkem těchto činností může být zpracování výsledného projektu za celou třídu. Poslední fází je tzv. využití projektu, které je významnou motivací pro jeho zpracovávání. Pokud to zaměření projektu umožňuje, je vhodné jej skutečně předat příslušné instituci, v opačném případě je možno uskutečnit například výstavu pro další žáky školy či širokou veřejnost. V souvislosti s tematickým

zaměřením projektu lze pro žáky gymnázií zorganizovat seminář či besedu s odborníkem (Kühnlová 1999).

Výše je podrobně zmíněn příklad vyučovacích metod, které umožňují žákům autentické učení ve výuce zeměpisu a zároveň dokládají vzájemný vztah mezi druhy, formami či atraktivitami cestovního ruchu regionů a výukou zeměpisu. Z hlediska exkurze se totiž jedná o vyučovací metodu podporující autentické učení a zároveň o způsob realizace krátkodobého cestovního ruchu plnící vzdělávací funkci cestovního ruchu. V případě školního geografického projektu jde též o metodu umožňující autentické učení, a jak dokládá Kühnlová (1999), projekty lze tematicky zaměřit na atraktivity cestovního ruchu určitého regionu. Využití těchto i dalších²⁰ vyučovacích metod a organizačních forem při výuce atraktivit cestovního ruchu konkrétního regionu (Středočeského kraje) bylo sledováno při strukturovaném rozhovoru s učiteli zeměpisu na vybraných gymnáziích. Strukturu otázek pro tento rozhovor uvádí příloha 3. Dosažené výsledky jsou zpracovány v kapitole 5.2.

Pojetí výuky zeměpisu v kurikulárních dokumentech

Pojetí výuky zeměpisu ve vztahu k druhům, formám i atraktivitám cestovního ruchu regionů ČR bylo sledováno v kurikulárních dokumentech státní i školní úrovně, tedy v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia a ve školních vzdělávacích programech vybraných gymnázií.

V RVP G je vzdělávací obsah rozdělen do 8 vzdělávacích oblastí, přičemž každá vzdělávací oblast obsahuje 1 nebo více vzdělávacích oborů. Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Geografie²¹ má přírodovědný i společenskovední charakter, avšak z důvodu zachování celistvosti je zařazen pouze do vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Pojetí tohoto vzdělávacího oboru je v RVP G nastíněno pouze v rámci obecné charakteristiky vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Tato vzdělávací oblast žákům „ukazuje využívání poznatků a metod přírodních věd pro inspiraci a rozvoj dalších oblastí lidské aktivity“ (RVP G, 2007, s. 26). Domnívám se, že mezi oblasti lidské aktivity lze zařadit i aktivity spojené s atraktivitami cestovního ruchu jednotlivých regionů, tedy

²⁰ Příklady vyučovacích metod a organizačních forem využitelných při výuce zeměpisu uvádí Kühnlová (1999).

²¹ V RVP G je vzdělávací obor označován jako Geografie, nikoli jako Zeměpis.

i regionů ČR. Povědomí o těchto atraktivitách totiž mohou žáci získat prostřednictvím výuky zeměpisu. Podle RVP G by zájem žáků o přírodní vědy, tedy i o geografii, měl být podporován také pomocí exkurzí v různých kulturních institucích. Při výuce zeměpisu mohou tedy žáci získat inspiraci k samostatné návštěvě atraktivit cestovního ruchu regionů ČR, mohou ale i vybrané atraktivity navštívit v rámci exkurzí, které zorganizují přímo vyučující.

Ve školních vzdělávacích programech vybraných gymnázií je pojetí výuky zeměpisu²² nastíněno v různých úrovních podrobnosti – v charakteristice zeměpisu jako vyučovacího předmětu či v učebních osnovách. Gymnázium Český Brod při výuce zeměpisu „rozvíjí žákův zájem o poznávání svého i ostatních regionů“ (ŠVP Gymnázium Český Brod, 2009, s. 96). Kromě Gymnázia Jiřího Ortena sledovaná gymnázia v rámci učiva regiony ČR realizují exkurze. Gymnázium Kolín uskutečňuje tyto exkurze do „zajímavých regionů České republiky“ (ŠVP Gymnázium Kolín, 2009, s. 226). Pouze Gymnázium Jiřího z Poděbrad ve svém ŠVP uvádí exkurze, které jsou úzce spjaté s atraktivitami cestovního ruchu regionů ČR, tyto exkurze jsou „zaměřené na návštěvu přírodních a kulturních pozoruhodností vybraných regionů České republiky“ (ŠVP Gymnázium Jiřího z Poděbrad, 2009, s. 99). Regiony, v nichž jsou exkurze uskutečňovány, nejsou konkrétně vymezeny. Záleží tedy na každém vyučujícím, podle jakých kritérií tyto regiony vymezí a následně exkurze zorganizuje.

4.1.1 Atraktivity cestovního ruchu regionů ČR v RVP G

V Rámcovém vzdělávacím programu je vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Geografie je rozčleněn do několika tematických okruhů. Učivo vztahující se k jednotlivým tematickým okruhům je vymezeno se značnou mírou obecnosti, z čehož vyplývá, že učivo atraktivity cestovního ruchu regionů ČR není v žádném tematickém okruhu explicitně uvedeno. V tematickém okruhu Regiony je však vymezeno učivo Česká republika – regiony.

Součástí RVP G jsou také průřezová témata, která jsou zaměřena na témata, jež jsou v současnosti chápána jako aktuální. Každé průřezové téma je dále rozpracováno do tematických okruhů, všechny tyto okruhy musí být povinně zařazeny do školních

²² Ve všech studovaných ŠVP je vyučovací předmět vycházející ze vzdělávacího oboru Geografie označován jako zeměpis.

vzdělávacích programů. Způsob realizace výuky průřezových témat je plně v kompetenci jednotlivých škol (RVP G 2007). Nabízí se zde tedy možnost některé tematické okruhy začlenit do výuky zeměpisu. Tabulka 7 uvádí příklady tzv. přínosů průřezových témat k rozvoji osobnosti žáka²³, které do značné míry souvisí s učivem atraktivity cestovního ruchu regionů ČR.

Tabulka 7: Vybrané přínosy průřezových témat k rozvoji osobnosti žáka

Název průřezového tématu	V oblasti postojů a hodnot má průřezové téma žákovi pomoci:
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	Vnímat, respektovat a ochraňovat hodnoty světového a evropského kulturního dědictví.
Environmentální výchova	Projevovat pokoru, úctu k hodnotám, které neumí vytvořit člověk, oceňovat hodnotu přírody.

Zdroj: RVP G 2007, úprava

Kromě přínosů zaznamenaných v tabulce 7 s výše uvedeným učivem souvisí i tematický okruh s názvem Jaká je historie a současný stav ochrany přírody a krajiny v ČR, jenž je součástí průřezového tématu Environmentální výchova.

4.1.2 Atraktivita cestovního ruchu regionů ČR v ŠVP vybraných gymnázií

Vymezení učiva Česká republika – regiony (dále označovaného jako regiony ČR) bylo dále sledováno v kurikulárních dokumentech školní úrovně. Prostudovány byly školní vzdělávací programy čtyřletého studia vybraných gymnázií. Základní informace o těchto gymnáziích uvádí tabulka 8.

²³ Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka je chápán ve dvou oblastech, v oblasti postojů a hodnot i v oblasti vědomostí, dovedností a schopností (RVP G 2007).

Tabulka 8: Identifikační údaje vybraných gymnázií

Název školy	Adresa školy	Motivační název ŠVP
Gymnázium Český Brod	Vítězná 616	Phaedrus: „Učený člověk má své bohatství vždy v sobě.“
	282 27, Český Brod	
Gymnázium Jiřího Ortena	Jaselská 932	Hurá, hurá...Kutná Hora!!!
	284 80, Kutná Hora	
Gymnázium Jiřího z Poděbrad	Studentská 166	neuveden
	290 01, Poděbrady	
Gymnázium Kolín	Žižkova 162	Verba docent, exempla trahunt! (Slova učí, příklady táhnou!)
	280 31, Kolín III	
Gymnázium Nymburk	Komenského 779	neuveden
	288 40, Nymburk	

Zdroj: vlastní šetření

Ve studovaných školních vzdělávacích programech bylo sledováno zařazení učiva atraktivity cestovního ruchu regionů ČR do výuky zeměpisu a také propojení tohoto učiva s průřezovými tématy uvedenými v tabulce 7. Pozornost byla soustředěna na učební plány a učebních osnovy vyučovacího předmětu zeměpis. Učební plány jsou ve všech studovaných školních vzdělávacích programech vypracovány stejným způsobem. Pro každý vyučovací předmět je uvedena časová dotace v jednotlivých ročnících. Z tabulky 9 je zřejmé, že časová dotace vyučovacího předmětu zeměpis se liší pro jednotlivé ročníky dané školy (kromě Gymnázia Český Brod) a není ve všech školách stejná pro určitý ročník (kromě 1. ročníku). Časová dotace pro vyučovací předměty totiž vychází z rámcového učebního plánu, který je součástí RVP G. Tento plán a vymezuje tzv. minimální časovou dotaci²⁴ pro celou vzdělávací oblast. Rámcový učební plán stanovuje i tzv. disponibilní časovou dotaci, což je určitý počet volně využitelných vyučovacích hodin. Záleží tedy na jednotlivých školách, jakým způsobem ve svých školních

²⁴ Minimální počet vyučovacích hodin stanovený pro jednotlivé vzdělávací oblasti.

vzdělávacích programech tyto časové dotace rozdělí mezi vyučovací předměty a následně mezi ročníky.

Tabulka 9: Časová dotace vyučovacího předmětu zeměpis na vybraných gymnáziích ve školním roce 2013/2014

Název školy	Časová dotace v jednotlivých ročnících (za 1 týden)			
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
Gymnázium Český Brod	2	2	2	2*
Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora	2	2	2*	0
Gymnázium Jiřího z Poděbrad Poděbrady	2	2	2*	0
Gymnázium Kolín	2	2	1	2*
Gymnázium Nymburk	2	3*	1	0

Poznámka: * ukazuje zařazení učiva regiony ČR do příslušného ročníku

Zdroj: vlastní šetření

Učební osnovy vyučovacího předmětu zeměpis jsou v jednotlivých školních vzdělávacích programech zpracovány na různé úrovni podrobnosti. S čímž úzce souvisí množství informací zjištěných o způsobu zařazení učiva atraktivity cestovního ruchu regionů ČR do výuky zeměpisu a o propojení tohoto učiva s průřezovými tématy. Ve všech studovaných učebních osnovách jsou ve vzdělávacím obsahu vyučovacího předmětu zeměpis uvedeny očekávané školní výstupy, učivo, zařazení do daného ročníku a příslušná průřezová témata. V učebních osnovách Gymnázia Nymburk, Gymnázia Jiřího z Poděbrad a Gymnázia Kolín jsou uvedeny i mezipředmětové vztahy. Gymnázium Jiřího Ortena a Gymnázium Jiřího z Poděbrad do učebních osnov zahrnuje také metody a formy výuky. Pojmy vztahující se k danému učivu v učebních osnovách formuluje Gymnázium Jiřího Ortena, Gymnázium Nymburk do učebních osnov zaznamenává i očekávané výstupy a učivo z RVP G.

V porovnání s RVP G jsou v učebních osnovách studovaných školních vzdělávacích programů očekávané výstupy a učivo rozpracovány podrobněji. Avšak učivo atraktivity cestovního ruchu regionů ČR není v žádných učebních osnovách explicitně uvedeno. Jelikož v RVP G jsou očekávané výstupy a učivo formulovány závazně,

zaměřila jsem se na způsob zpracování učiva regiony ČR. Sledovala jsem zařazení tohoto učiva do jednotlivých ročníků (viz tabulka 9), dále očekávané školní výstupy, propojení s průřezovými tématy, popř. další charakteristiky zavedené v jednotlivých učebních osnovách.

Očekávané školní výstupy vztahující se k učivu regiony ČR uvádí pouze 2 sledovaná gymnázia. Gymnázium Nymburk formuluje očekávaný školní výstup „žák vymezí regiony ČR z různých hledisek a porovnává je vzájemně“ (ŠVP Gymnázium Nymburk 2009, s. 374). Gymnázium Kolín k učivu regiony ČR přiřazuje očekávaný školní výstup „žák lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a rozlišuje jejich specifika“ (ŠVP Gymnázium Kolín, 2009, s. 242). K učivu regiony ČR přiřazují všechna sledovaná gymnázia průřezové téma Environmentální výchova, konkrétně tematický celek s názvem Životní prostředí regionu a České republiky. Na Gymnáziu Jiřího z Poděbrad je výuka regionů ČR realizována pomocí výkladu, projektu a skupinové práce (ŠVP Gymnázium Jiřího z Poděbrad 2009). Na Gymnáziu Jiřího Ortena pomocí práce s pracovními listy, prezentace a práce ve dvojicích (ŠVP Gymnázium Jiřího Ortena 2009). Gymnázium Nymburk uskutečňuje výuku regionů ČR pomocí výkladu a exkurze (ŠVP Gymnázium Nymburk 2009). Další specifikace výuky regionů ČR není ve sledovaných učebních osnovách uvedena. Studium školních vzdělávacích programů bylo tedy zjištěno, že pouze v jednom případě se učivem regiony ČR rozumí kraje, v ostatních případech nebyly regiony ČR blíže konkretizovány. Pro usnadnění orientace ve výuce regionů ČR by podle mého názoru bylo vhodné i ve zbývajících školních vzdělávacích programech stanovit, podle jakých kritérií jsou regiony ČR vymezovány. Jak uvádí kapitola 2.1, regiony je možné vymezit například na administrativním základě. Vzhledem k zaměření této práce, bylo při šetření mezi učiteli zeměpisu na výše uvedených gymnáziích zjišťováno, zda v rámci učiva regiony ČR vymezují konkrétní administrativní region – Středočeský kraj (viz kapitola 5.2).

4.2 Atraktivita cestovního ruchu Středočeského kraje

Středočeský kraj je z hlediska rozlohy i počtu obyvatel největším krajem České republiky. Podrobnou fyzickogeografickou a sociálněgeografickou charakteristiku tohoto kraje uvádí Statistická ročenka Středočeského kraje (2012) či Toušek, Smolová, Fňukal a kol. (2005). Vzhledem k náplni této práce bude dále věnována pozornost kategorizaci

atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje. Tato kategorizace je v souladu s kapitolou 2.2.

Na území Středočeského kraje se nachází přírodní a společenské atraktivity cestovního ruchu. Z hlediska přírodních atraktivit, jež jsou předmětem určitého stupně ochrany, se zde nachází všechny kategorie kromě národních parků. Z velkoplošných zvláště chráněných území zde tedy leží pouze chráněné krajinné oblasti, které uvádí tabulka 10.

Tabulka 10: Chráněné krajinné oblasti Středočeského kraje v roce 2012

Název CHKO	Součást ORP	Rozloha (ha)
Blaník	Vlašim, Votice	4 000
Český kras	Beroun, Černošice	13 200
Český ráj	Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště	18 152
Kokořínsko	Mělník, Mladá Boleslav	27 000
Křivoklátsko	Beroun, Hořovice, Kladno, Rakovník	63 000

Zdroj: Vystoupil a kol. (2006), Podhorský (2002), Ústřední seznam ochrany přírody v ČR (2013) –úprava

Z maloplošných zvláště chráněných území se zde nachází národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky i přírodní památky. Počty území patřících do jednotlivých kategorií uvádí tabulka 11.

Tabulka 11: Maloplošná zvláště chráněná území ve Středočeském kraji v roce 2013

Název kategorie	Počet území dané kategorie
národní přírodní rezervace	13
přírodní rezervace	83
národní přírodní památka	20
přírodní památka	148

Zdroj: Ústřední seznam ochrany přírody v ČR (2013), úprava

Vzhledem k velkému množství území, patřících do výše uvedených kategorií, je uveden pouze přehled zvláště chráněných území významných v národním či

mezinárodním měřítku (viz příloha 5). Přehled přírodních rezervací a přírodních památek uvádí Ústřední seznam ochrany přírody v ČR (2013).

Z hlediska společenských atraktivit se na území Středočeského kraje nachází movité i nemovité kulturní památky patřící do všech 3 kategorií vymezených Zákonem o státní památkové péči. Národní památkový ústav však zveřejňuje přehled pouze kulturních památek nemovitých, movité kulturní památky tak ochraňuje před případným odcizením. Z tohoto důvodu bude dále věnována pozornost pouze kulturním památkám nemovitým. Počty kulturních památek jednotlivých kategorií uvádí tabulka 12.

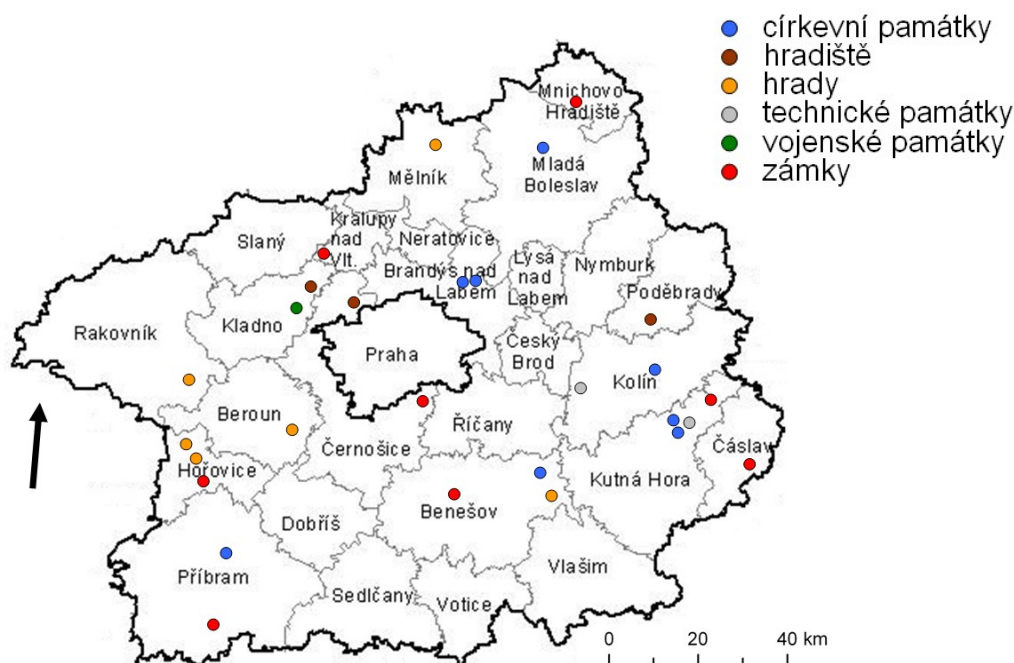
Tabulka 12: Nemovité kulturní památky ve Středočeském kraji v roce 2013

Název kategorie		Počet objektů dané kategorie
národní kulturní památka		27
památková rezervace	městská	2
	vesnická	10
památková zóna	městská	34
	vesnická	26

Zdroj: Ústřední seznam kulturních památek ČR (2013), úprava

Vystoupil a kol. (2006) třídí národní kulturní památky do dílčích kategorií, jejich výskyt ve Středočeském kraji zaznamenává obrázek 6. Ve Středočeském kraji se v roce 2013 nacházelo 27 národních kulturních památek patřících do 6 kategorií. Konkrétně se jedná o chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, chrám sv. Bartoloměje v Kolíně, kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Staré Boleslavi, kostel Panny Marie s klášterem – Svatá Hora, kostel sv. Jakuba v Jakubu u Kutné Hory, kostel sv. Mikuláše ve Vinci, kostely sv. Václava a sv. Klimenta ve Staré Boleslavi, Sázavský klášter, přemyslovské hradiště Levý Hradec, slovanské hradiště Budeč, slovanské hradiště Slavníkovců, hrad Český Šternberk, hrad Karlštejn, hrad Kokořín, hrad Křivoklát, hrad Točnick a hrad Žebrák, městské opevnění Kouřim, Vlašský dvůr v Kutné Hoře, památník Lidice, zámek a park v Průhonicích, zámek Březnice, zámek Hořovice, zámek Kačina, zámek Konopiště, zámek Mnichovo Hradiště, zámek Veltrusy a zámek Žleby. Jak uvádí tabulka 10, na území Středočeského kraje se nachází 2 městské památkové rezervace, jedná se o MPR Kolín a MPR Kutná Hora. V kraji se dále vyskytují vesnické památkové rezervace, městské a vesnické památkové zóny. Jejich přehled je zaznamenán v příloze 6.

Obrázek 6: Národní kulturní památky ve Středočeském kraji v roce 2013

Zdroj: <http://www.czso.cz> (22. 2. 2014), Ústřední seznam kulturních památek ČR (2013)

Vystoupil a kol. (2006) uvádí také společenské atraktivity, jež nepatří mezi kulturní památky. Třídění těchto atraktivit je založeno na stejném principu jako v případě národních kulturních památek, obsahuje však navíc kategorii kulturní zařízení. Kulturními zařízeními se rozumí muzea a galerie. Podle Návštěvnosti muzeí a galerií (2012) se v roce 2012 ve Středočeském kraji nacházelo 50 muzeí a 6 galerií. Nejnavštěvovanější muzea a galerie uvádí tabulka 13.

Tabulka 13: Nejnavštěvovanější muzea a galerie ve Středočeském kraji v roce 2012

Pořadí	Název	Součást ORP	Počet návštěvníků
1.	Hornické muzeum v Příbrami	Příbram	120 937
2.	České muzeum stříbra *	Kutná Hora	115 215
3.	Galerie Středočeského kraje	Kutná Hora	71 548
4.	Muzeum 3. odboje Příbram*	Příbram	68 013
5.	Škoda auto muzeum	Mladá Boleslav	63 181
6.	Muzeum T.G.M. Rakovník*	Rakovník	57 554
7.	Polabské muzeum v Poděbradech*	Poděbrady	56 500

Pořadí	Název	Součást ORP	Počet návštěvníků
8.	Muzeum Českého krasu*	Beroun	39 884
9.	Regionální muzeum v Kolíně*	Kolín	31 756
10.	Oblastní muzeum Praha – východ*	Brandýs nad Labem – Stará Boleslav	29 905

Poznámka: * znamená, že pod záštitou daného muzea byla zřízena také jeho pobočka, již je například památník, skanzen či další muzeum.

Zdroj: Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR (2012), úprava

Tabulka 14 znázorňuje návštěvnost společenských atraktivit patřících do jediné kategorie, z hlediska návštěvnosti lze však na území Středočeského kraje vyčlenit také nejnavštěvovanější atraktivity, bez ohledu na to, které kategorii náleží. Nejnavštěvovanější společenské atraktivity v roce 2012 uvádí tabulka 14.

Tabulka 14: Nejnavštěvovanější společenské atraktivity ve Středočeském kraji v roce 2012

Pořadí	Název	Součást ORP	Počet návštěvníků
1.	Zámek a park v Průhonicích*	Černošice	340 000
2.	Kostnice Sedlec	Kutná Hora	304 100
3.	Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře*	Kutná Hora	287 394
4.	Hrad Karlštejn*	Beroun	231 340
5.	Hornické muzeum v Příbrami	Příbram	120 937
6.	České muzeum stříbra	Kutná Hora	115 215
7.	Zámek Konopiště*	Benešov	111 258
8.	Hrad Křivoklát*	Rakovník	103 446
9.	Zámek Loučeň	Nymburk	102 302
10.	Hrad Český Šternberk*	Benešov	95 715

Poznámka: * znamená, že daná atraktivita je zároveň i národní kulturní památkou

Zdroj: Návštěvnost památek v krajích ČR (2012) a Návštěvnost turistických cílů (2012), úprava

Některé atraktivity uvedené v tabulce 14 patřily v roce 2012 k nejnavštěvovanějším i v rámci Česka. Jedná se o zámek a park v Průhonicích, jenž v roce 2012 patřil mezi 20 nejnavštěvovanějších společenských atraktivit v Česku,

v témže roce byl vůbec nejnavštěvovanějším zámek v Česku. A také hrad Karlštejn, který byl v roce 2012 třetím nejnavštěvovanějším hradem (Návštěvnost turistických cílů 2012).

Aktuální informace o atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje

Aktuální informace o atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje poskytuje Portál cestovního ruchu Středočeského kraje. Je zaměřen na přírodní a společenské atraktivity cestovního ruchu kraje. Zdarma je zde přístupná publikace s názvem Manuál cestovního ruchu Středočeského kraje (2014) poskytující charakteristiku konkrétních atraktivit. Na portálu je také zveřejněno několik vydání magazínu Kaleidoskop Středočeského kraje, který vychází jednou ročně a představuje tipy na výlety v kraji. Dále jsou zde volně ke stažení přístupné brožury zaměřené převážně na společenské atraktivity kraje, například na církevní památky, muzea a památníky či památky lidové architektury. Tyto brožury obsahují fotografie atraktivit, včetně jejich stručné charakteristiky. Výše uvedená publikace, magazín i brožury jsou v tištěné podobě distribuovány také do turistických informačních center v kraji.

Webové stránky, publikace či brožury lze chápat jako média. Jak uvádí kapitola 2.1, právě média hrají jednu z klíčových rolí při formování regionu. Z rozboru výše uvedeného portálu vyplývá, že atraktivitám cestovního ruchu Středočeského kraje je věnována značná pozornost.

5 Atraktivita cestovního ruchu Středočeského kraje ve výuce zeměpisu na vybraných gymnáziích

V souladu s hlavním cílem práce bylo provedeno šetření na vybraných gymnáziích. Metodika výběru gymnázií, na nichž bylo šetření uskutečněno, metodika výběru atraktivit, jež se staly součástí šetření i metodika samotného šetření je popsána v kapitole 3. Vzhledem k různorodosti zjišťovaných informací bylo zvoleno několik metod šetření, v následující kapitole jsou tyto metody charakterizovány. Vyhodnocení šetření uvádí kapitoly 5.2 a 5.3.

5.1 Charakteristika metod šetření

Šetření je zaměřeno na učitele zeměpisu a žáky 3. ročníků vybraných gymnázií. Spočívá v provedení strukturovaného rozhovoru, dotazníkového šetření a testování.

Strukturovaný rozhovor

Jeho cílem je zjistit, zda učitelé zeměpisu vybraných gymnázií do výuky Středočeského kraje zařazují atraktivitu cestovního ruchu a jakým způsobem k jejich případné výuce přistupují. Otázky položené při tomto rozhovoru jsou uspořádány do schématu (viz příloha 3). Týkají se mimo jiné používaných zdrojů informací, vyučovacích metod a organizačních forem či požadovaných znalostí a dovedností.

Dotazníkové šetření

Spočívá v zadání 2 odlišných dotazníků učitelům zeměpisu a žákům vybraných gymnázií. Dotazník pro učitele (viz příloha 7) je zaměřen na zařazování konkrétních atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje. Zadávání tohoto dotazníku se řídí poznatky zjištěnými při strukturovaném rozhovoru. Je zadáván pouze těm učitelům, kteří uvedou, že do výuky Středočeského kraje atraktivitu cestovního ruchu zařazují.

Dotazník pro žáky se skládá ze 4 otázek různě tematicky zaměřených. Většina otázek je otevřených, vyžadujících stručnou odpověď, pro kterou je v dotazníku vyhrazen odpovídající prostor. Podobu dotazníku ukazuje příloha 8. Níže je uvedena charakteristika jednotlivých otázek.

Otázka č. 1

Jejím smyslem je zjistit, které lokality ve Středočeském kraji považují za atraktivní sami žáci. Mají si představit existenci jejich vrstevníka, který nikdy nenavštívil Středočeský kraj a doporučit mu lokality k návštěvě. Nejdříve je požadována odpověď na otázku, zda by mu nějaké lokality doporučili. Otázka se poté dělí na 2 části, částí A) se zabývají pouze žáci, kteří na předchozí otázku odpověděli kladně. Zde je požadováno uvedení maximálně 3 lokalit, které doporučují k návštěvě. Část B) je určena žákům, kteří na úvodní otázku odpověděli záporně, je zde požadováno zdůvodnění jejich odpovědi.

Otázka č. 2

Týká se hradu Karlštejn, který byl v roce 2012 nejnavštěvovanějším hradem Středočeského kraje. Je požadováno stanovení možných pozitivních a negativních dopadů takovéto návštěvnosti. Záměrně není určeno, zda se dopady mají vztahovat k hradu, životnímu prostředí či místním obyvatelům. Žáci tedy mohou sami stanovit, k čemu uváděné dopady vztáhnou.

Otázka č. 3

Je zaměřena na město Kutná Hora, ve kterém se nachází městská památková rezervace a jehož část byla prohlášena za Světové kulturní dědictví UNESCO. Památky tohoto města patřily v roce 2012 k nejnavštěvovanějším atraktivitám cestovního ruchu Středočeského kraje. Žáci mají uvést 4 možné důvody, proč je Kutná Hora takto navštěvována.

Otázka č. 4

Obsahuje 10 dílčích dichotomických otázek, ve kterých žáci volí ze 2 vzájemně se vylučujících variant. Otázky se týkají návštěvy 10 nejnavštěvovanějších atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje v roce 2012.

Testování

Jeho cílem je zjistit, jaké je povědomí žáků vybraných gymnázií o konkrétních atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje. Samotný test (viz příloha 9) obsahuje záhlaví pro vyplnění názvu školy, třídy a pořadového čísla²⁵. Název školy, třídy

²⁵ Pořadové číslo je určeno již před zadáním testu, zbylé údaje vyplní žáci.

a pořadové číslo slouží k identifikaci žáka. Test obsahuje celkem 6 úloh různého typu – otevřené úlohy se stručnou odpovědí, přiřazovací úlohy a úlohy s výběrem odpovědi. Jednotlivé úlohy jsou skórovány pomocí bodů. Za každou úlohu lze získat maximálně 6 bodů²⁶, celkem za celý test bodů 36. Vzorové řešení testu včetně rozboru bodového hodnocení jednotlivých úloh uvádí příloha 10. Níže je uvedena charakteristika testových úloh.

Testová úloha č. 1

Součástí zadání úlohy je mapa Středočeského kraje, ve které jsou znázorněny hranice kraje, dále nejdelší řeky kraje a města. V případě měst se jedná o ta, která měla podle Českého statistického úřadu k 1. 1. 2012 více než 10 000 obyvatel. A zároveň jejich součástí je buď městská památková zóna nebo se tato města nachází v ORP, v jejímž správním obvodu leží atraktivita, které jsou obsaženy v dalších testových úlohách. Úkolem žáků je doplnit chybějící názvy měst, přičemž jsou jim poskytnuty 2 nápovědy – některá písmena z jednotlivých názvů měst a samotná mapa kraje. Žáci do mapy také zakreslují město, v němž se nachází gymnázium, na kterém studují.

Testová úloha č. 2

Jedná se o produkční otevřenou úlohu se stručnou odpovědí. Předmětem úlohy jsou společenské atraktivity, konkrétně církevní a vojenské národní kulturní památky. Žáci mají na základě charakteristik určit, o které atraktivity se jedná.

Testová úloha č. 3

Předmětem úlohy jsou všechny chráněné krajinné oblasti Středočeského kraje. Úkolem žáků je k dané CHKO přiřadit její správnou charakteristiku. Ta obsahuje například informace o atraktivitách cestovního ruchu, které je v této oblasti možné navštívit.

Testová úloha č. 4

Předmětem úlohy jsou hrady a zámky, které v roce 2012 patřily ve Středočeském kraji k nejnavštěvovanějším. Úkolem žáků je na základě nabízeného seznamu přiřadit k dané fotografii správný název hradu či zámku. Pro zvýšení obtížnosti úlohy obsahuje

²⁶ Hodnota 6 je získána jako nejmenší společný násobek (nsn) počtu dílčích částí jednotlivých úloh, který je pro snadnější práci s body následně vydělen 10, tzn. $\text{nsn}(15, 3, 5, 4) = 60$, $60/10 = 6$.

seznam dvojnásobné množství položek než je počet fotografií. Přebývajících položky tvoří hrady a zámky, které patří mezi národní kulturní památky.

Testová úloha č. 5

Předmětem úlohy jsou společenské atraktivity – hrady, zámky, hradiště a skanzeny. Kromě skanzenů se jedná o národní kulturní památky. Úkolem žáků je analyzovat, co mají společného nabízené lokality a následně vybrat právě jednu z nabízených možností.

Testová úloha č. 6

Předmětem úlohy jsou přírodní a společenské atraktivity, které jsou ve většině případů pod určitým stupněm ochrany vyplývající ze zákona (NPR Voděradské bučiny, NPP Žehuňský rybník, NKP městské opevnění Kouřim). V případě Hornického muzea v Příbrami se jedná o nejnavštěvovanější kulturní zařízení Středočeského kraje v roce 2012. Úkolem žáků je vybrat právě 1 z nabízených možností tak, aby vzniklo správné tvrzení o dané atraktivitě.

5.2 Vyhodnocení šetření mezi učiteli zeměpisu

Šetření bylo provedeno v lednu 2014 a zúčastnilo se ho 5 učitelů zeměpisu vyučujících na vybraných gymnáziích. Všichni učitelé měli aprobaci zeměpis v kombinaci s tělesnou výchovou. Délka jejich praxe výuky zeměpisu se pohybovala v rozmezí 10–25 let. Charakteristiku jednotlivých učitelů uvádí tabulka 15. Při vyhodnocování strukturovaného rozhovoru a dotazníkového šetření mezi těmito učiteli byla sledována rozmanitost a četnost jednotlivých odpovědí.

Tabulka 15: Charakteristika účastníků šetření mezi učiteli zeměpisu

Název gymnázia/zkratka	Třída	Aprobace	Délka praxe výuky zeměpisu
Gymnázium Český Brod/ GČB	3A	Zeměpis – tělesná výchova	12 let
Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora/ GJO	3B	Zeměpis – tělesná výchova	10 let
Gymnázium Jiřího z Poděbrad, Poděbrady/ GJzP	3A	Zeměpis – tělesná výchova	25 let

Název gymnázia/zkratka	Třída	Aprobace	Délka praxe výuky zeměpisu
Gymnázium Kolín/ GKo	3A	Zeměpis – tělesná výchova	18 let
Gymnázium Nymburk/ GNb	3B	Zeměpis – tělesná výchova	10 let

Zdroj: vlastní šetření

Vyhodnocení strukturovaných rozhovorů

Na základě strukturovaných rozhovorů bylo zjištěno, že všichni dotazovaní učitelé v rámci učiva regiony ČR, vymezeného v RVP G, zařazují učivo Středočeský kraj. Avšak atraktivitu cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje zařazují pouze 3 z 5 dotazovaných učitelů. Atraktivitám věnují pozornost učitelé z Gymnázia Český Brod, Gymnázia Jiřího Ortena a z Gymnázia Nymburk. Všichni tyto učitelé jako zdroj informací o atraktivitách používají učebnici Zeměpis²⁷ České republiky a Atlas České republiky²⁸. Ve 2 případech (GČB a GNb) z důvodu aktuálnosti informací navíc využívají Statistickou ročenku Středočeského kraje (2012). Mezi další využívané zdroje patří publikace Česká republika: Portréty krajů²⁹ (GČB). Z hlediska metod a organizačních forem výuky používají všichni tázaní učitelé výklad doplněný projekcí obrázků atraktivit a práci s Atlasem České republiky. V případě Gymnázia Český Brod učitel navíc žákům zadává k přípravě prezentace zaměřené na atraktivitu cestovního ruchu Středočeského kraje, které daný žák navštívil. Učitel z Gymnázia Jiřího Ortena navíc organizuje pro žáky jednodenní exkurze spojené s referáty zaměřenými na charakteristiku, popř. problematiku daných atraktivit. Všichni učitelé požadují po žácích lokalizaci zařazovaných atraktivit ve slepé mapě Středočeského kraje a uvedení (5–15) příkladů atraktivit. Učitel z Gymnázia Jiřího Ortena navíc požaduje stručnou charakteristiku zařazovaných atraktivit a také přehled

²⁷ ČERVINKA, P., HOLEČEK, M. (2003): Zeměpis České republiky – učebnice pro střední školy. ČGS, Praha, 95 s.

²⁸ Česká republika: školní atlas. Kartografie Praha, Praha 2006, 26s.

²⁹ TOUŠEK V., SMOLOVÁ I., FŇUKAL M. (2005): Česká republika: Portréty krajů. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 136 s.

nejnavštěvovanějších atraktivit Středočeského kraje v rámci Česka. Požadované znalosti a dovednosti ověřují všichni učitelé pomocí písemného zkoušení.

Jak již bylo uvedeno, ne všichni tázání učitelé zařazují do výuky Středočeského kraje atraktivitu cestovního ruchu. Jedná se o učitele z Gymnázia Jiřího z Poděbrad a z Gymnázia Kolín, atraktivitu nezařazují z časových důvodů. V učivu Středočeský kraj se zaměřují pouze na charakteristiky obyvatelstva, průmyslu a zemědělství.

Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se zúčastnili pouze ti učitelé, kteří při strukturovaném rozhovoru uvedli, že do výuky Středočeského kraje atraktivitu cestovního ruchu zařazují. Jedná se o učitele z Gymnázia Český Brod, Gymnázia Jiřího Ortena a z Gymnázia Nymburk. Výše zmínění učitelé zdůvodňují výběr konkrétních atraktivit, které následně zařadí do výuky, různými způsoby. Jejich výběr vychází z učebnice Zeměpis České republiky (GČB), nebo je vybírají na základě vlastní zkušenosti s návštěvou (GNb), další možností je výběr na základě návštěvnosti (GJO). Přehled konkrétních atraktivit, které dotazovaní učitelé nejčastěji zařazují do výuky, je uveden v tabulce 16.

Tabulka 16: Učiteli nejčastěji zařazované atraktivitu cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje

Název atraktivity	Četnost zařazení/počet dotazovaných učitelů
Hrad Karlštejn	3/3
CHKO Blaník	3/3
CHKO Český kras	3/3
CHKO Český ráj	3/3
CHKO Kokořínsko	3/3
CHKO Křivoklátsko	3/3
Město Kutná Hora	3/3
Město Poděbrady	3/3
Zámek Konopiště	2/3
Hrad Český Šternberk	2/3

Zdroj: vlastní šetření

Přestože učitelé uváděli různé způsoby výběru atraktivit, všichni se shodli na zařazení 8 atraktivit do výuky Středočeského kraje. Jedná se o atraktivity přírodní i společenské. Tyto atraktivity patří mezi velkoplošná zvláště chráněná území (CHKO) či mezi národní kulturní památky (hrad Karlštejn). Jedná se také o atraktivity, jejichž část byla vyhlášena městskou památkovou rezervací i Světovým kulturním dědictvím UNESCO (město Kutná Hora) či městskou památkovou zónou (město Poděbrady). V seznamu nabízeném učitelům v dotazníku se však vyskytuje 9 atraktivit, které nezařazuje do výuky Středočeského kraje žádný z tázaných učitelů. Jedná se o NPR Karlštejn, zámek Hořovice, zámek Mnichovo Hradiště, zámek Březnice, slovanské hradiště Budeč, přemyslovské hradiště Levý Hradec, městské opevnění Kouřim, skanzen Vysoký Chlumec, Hornické muzeum Příbram. Nezařazovanými atraktivitami jsou kromě Hornického muzea Příbram atraktivity, které jsou určitým způsobem také chráněny zákonem.

Všichni dotazovaní učitelé doporučují k návštěvě žákům všechny atraktivity, které do výuky Středočeského kraje zařadí. V rámci výuky tohoto kraje však navštěvuje s žáky atraktivity pouze učitel z Gymnázia Jiřího Ortena, který organizuje pro žáky exkurze do CHKO Český kras či CHKO Český ráj.

Na základě šetření bylo zjištěno, že všichni dotazovaní učitelé v rámci učiva regiony ČR vyučují Středočeský kraj. I přes tuto skutečnost většina gymnázií (kromě GKo) ve svých školních vzdělávacích programech neuvedla, jakým způsobem tyto regiony vymezuje. Zařazení atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje ovšem není samozřejmostí. Pokud již učitelé atraktivity zařazují, využívají různé zdroje informací. Žádný učitel ale neuvedl, že by využíval například Tematický atlas Středočeského kraje³⁰ či další regionální literaturu. Žádný z učitelů také nevyužívá oficiální webové stránky Středočeského kraje, které poskytují aktuální informace o vybraných atraktivitách cestovního ruchu (viz kapitola 4.2). Z hlediska vyučovacích metod a organizačních forem byla uvedena exkurze pouze v případě Gymnázia Jiřího Ortena. V jeho školním vzdělávacím programu není však exkurze uvedena ani v rámci výuky zeměpisu. Naopak Gymnázium Nymburk v školním vzdělávacím programu v rámci výuky zeměpisu exkurze uvádí, avšak tázaný učitel je neorganizuje v souvislosti s výukou atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje. Žádný z tázaných učitelů neuvedl metodu

³⁰ Tematický atlas Středočeského kraje. Kartografie Praha, Praha, 2005, 24 s.

školního geografického projektu, jehož přednosti popisuje kapitola 4.1. Učitelé po žácích požadují různé znalosti a dovednosti, ale ověřují je všichni stejným způsobem – pomocí písemného zkoušení. Z hlediska četnosti zařazování konkrétních atraktivit do výuky, mezi nejčastěji zařazované patří atraktivity, jež jsou součástí kategorizace uvedené v kapitole 4.2.

5.3 Vyhodnocení šetření mezi žáky

Šetření spočívalo v zadání testů a následně dotazníků žákům 3. ročníku vybraných gymnázií. Šetření bylo provedeno v lednu 2014 a zúčastnilo se ho celkem 119 žáků. Údaje o počtu účastníků šetření z jednotlivých gymnázií jsou zaznamenány v tabulce 17.

Tabulka 17: Počty účastníků šetření mezi žáky

Název gymnázia	Třída	Počet žáků
Gymnázium Český Brod	3A	26
Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora	3B	21
Gymnázium Jiřího z Poděbrad, Poděbrady	3A	26
Gymnázium Kolín	3A	24
Gymnázium Nymburk	3B	22

Zdroj: vlastní šetření

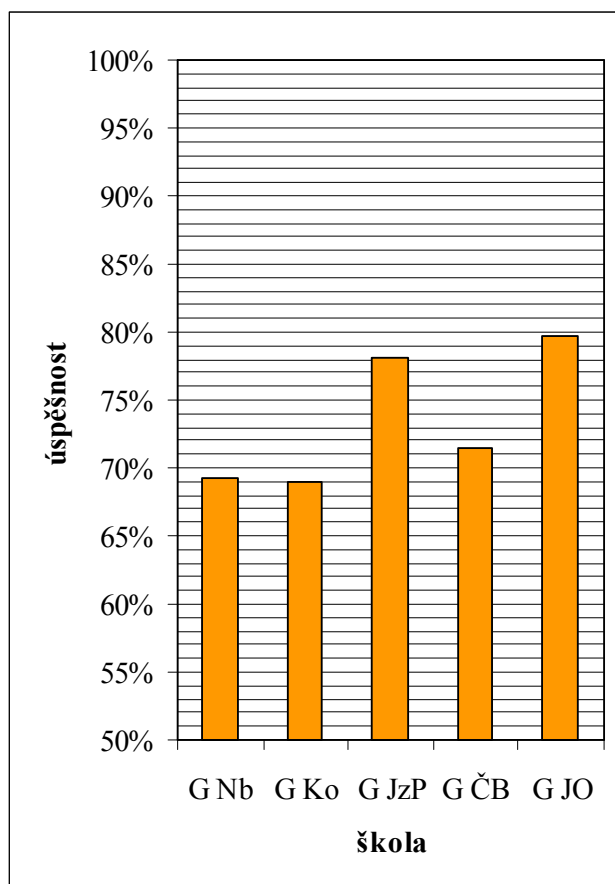
5.3.1 Dosažené výsledky v testování

Při vyhodnocování testování byla sledována úspěšnost žáků jednotlivých gymnázií v celém testu i v dílčích částech testových úloh. V jednotlivých gymnáziích byly také zjišťovány charakteristiky polohy a rozptýlenosti uvedené v kapitole 3. Dosažené výsledky byly porovnávány a následně byl s nimi proveden *F*-test (viz kapitola 3).

Úspěšnost žáků v celém testu

Jak uvádí graf 2, nejvyšší úspěšnosti v celém testu dosáhli žáci Gymnázia Jiřího Ortena, naopak nejnižší úspěšnost měli žáci Gymnázia Kolín.

Graf 2: Úspěšnost žáků vybraných gymnázií v celém testu

Zdroj: vlastní šetření

Na základě analýzy školních vzdělávacích programů (viz kapitola 4.1.2) bylo zjištěno, že učivo regiony ČR není ve všech sledovaných gymnáziích zařazováno do stejného ročníku. Při strukturovaných rozhovorech (viz kapitola 5.2) navíc pouze 3 učitelé zeměpisu uvedli, že do výuky Středočeského kraje zařazují atraktivitu cestovního ruchu. Žáci GJO se s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje již setkali, a sice právě ve 3. ročníku (učitel GJO do výuky zařadil 12 atraktivit z testu pro žáky). Tato skutečnost se následně projevila ve výsledcích testu, kdy žáci GJO dosáhli nejvyšší úspěšnosti. Naopak žáci GJzP se s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje nesetkali (regiony ČR jsou sice vyučovány ve 3. ročníku, ale učitel GJzP atraktivitu cestovního ruchu do výuky tohoto kraje nezařadil). Tito žáci ovšem v testu dosáhli 2. nejvyšší úspěšnosti. Žáci GČB se s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje také nesetkali (učivo regiony ČR je zařazeno do 4. ročníku). Tito žáci však dosáhli 3. nejvyšší úspěšnosti. Naopak žáci GNb se s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje setkali již ve 2. ročníku (učitel GNb do výuky zařadil 11

atraktivit z testu pro žáky). Přesto tito žáci v testu dosáhli 2. nejnížší úspěšnosti (pouze o 0,25 % vyšší hodnota než v případě gymnázia s nejnížší úspěšností). Žáci GKo se s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje nesetkali (učivo regiony ČR je zařazeno do 4. ročníku), v testu dosáhli nejnížší úspěšnosti.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že se testování účastnili žáci, kteří se s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje buď nesetkali nebo se setkali ve 2. či 3. ročníku. Na dosažené úspěšnosti se však tato skutečnost projevila odlišným způsobem, než by se dalo očekávat (viz GNb či GJzP).

V jednotlivých gymnáziích byly u dosažených úspěšností sledovány také charakteristiky polohy či rozptýlenosti, přesné hodnoty ukazuje tabulka 18.

Tabulka 18: Statistické charakteristiky úspěšnosti žáků (%)

škola/ třída	aritmetický průměr	medián	modus	maximum	minimum	rozpětí	směrodatná odchylka
	\bar{x}	\tilde{x}	<i>mod</i>	<i>max</i>	<i>min</i>	<i>R</i>	σ
GNb/3B	69,20	67,09	86,11	88,89	52,50	36,39	1,14
GKOl/3A	69,95	67,50	71,11	100,00	55,00	45,00	0,95
GJzP/3A	78,09	80,14	89,17	100,00	47,78	52,22	1,29
GČB/3A	71,40	72,50	73,61	100,00	47,22	52,78	1,16
GJO/3B	79,64	79,44	100,00	100,00	55,56	44,44	1,31

Zdroj: vlastní šetření

Z tabulky 18 je patrné, že nejvyššího mediánu úspěšnosti dosáhli žáci GJzP, ale nedosáhli nejvyššího aritmetického průměru úspěšnosti. Na rozdíl od aritmetického průměru totiž „medián není citlivý k extrémním hodnotám“ (Chráška 2007, s. 49). Na GJzP byla minimální dosažená úspěšnost necelých 48 %. Oproti tomu na GJO, kde byl dosažen nejvyšší aritmetický průměr úspěšnosti, byla minimální úspěšnost necelých 56 %. Modus by mohl upozornit na případnou spolupráci sousedících žáků, ovšem hodnoty modusu úspěšnosti odpovídaly testům, jejichž pořadová čísla tuto spolupráci vyloučila. Nejvyšší modus úspěšnosti v hodnotě 100 % byl dosažen na GJO (konkrétně ve 3 případech). Jak

již bylo zmíněno, testování se účastnili žáci, kteří se z různých důvodů s atraktivitami cestovního ruchu ve výuce Středočeského kraje setkali či nesetkali. Žádný žák však nedosáhl úspěšnosti 0 %. Tato skutečnost napovídá, že povědomí žáků vybraných gymnázií o atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje není zcela závislé na tom, zda se žáci s těmito atraktivitami ve výuce Středočeského kraje setkali. Toto tvrzení podporuje fakt, že maximální úspěšnosti bylo dosaženo na GJO, GJzP, GKO, GČB a nebylo dosaženo na GNB. Nejvyšší rozpětí úspěšnosti bylo zaznamenáno na GČB, což je způsobeno tím, že se zde vyskytli žáci s extrémně nízkou a extrémně vysokou úspěšností. Nejnižší rozpětí úspěšnosti bylo dosaženo na GNB, zde se naopak extrémně nízké a vysoké hodnoty nevyskytly. Hodnoty úspěšností se nejvíce odchylovaly od aritmetického průměru na GJO, což se projevilo v nejvyšší hodnotě směrodatné odchylky. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že povědomí žáků vybraných gymnázií o atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje je do značné míry individuální záležitostí. Jejich povědomí není zcela závislé na tom, zda se s těmito atraktivitami ve výuce Středočeského kraje setkali. Nabízí se zde vliv dalších faktorů – zisk povědomí o atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje v rámci jiného učiva než regiony ČR (například učiva Česká republika – struktura hospodářství) či v rámci výuky jiných vyučovacích předmětů než zeměpis (například dějepis, biologie či český jazyk). Významnou roli může také hrát způsob trávení volného času žáků (například návštěva atraktivit, čímž by mohla být naplněna vzdělávací funkce cestovního ruchu). Vliv mohou mít také média³¹ či komunikace s rodiči a přáteli.

Dále byla sledována i existence tzv. významnějšího rozdílu mezi výsledky jednotlivých gymnázií. K tomuto účelu byla stanovena nulová hypotéza H_0 v následujícím znění: „Mezi výsledky jednotlivých gymnázií není významný rozdíl“ a následně byl proveden F -test. Jak uvádí příloha 12, hodnota kritéria F přesáhla kritickou hodnotu F -rozdělení pro zvolenou hladinu významnosti (5 %) a počet stupňů volnosti. Hypotéza H_0 byla tudíž zamítnuta. Lze tedy tvrdit, že mezi výsledky jednotlivých gymnázií existuje významný rozdíl. Tento rozdíl může být způsoben přístupem učitelů jednotlivých gymnázií k výuce atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje (viz kapitola 5.2). Nabízí se také vliv faktorů uvedených výše.

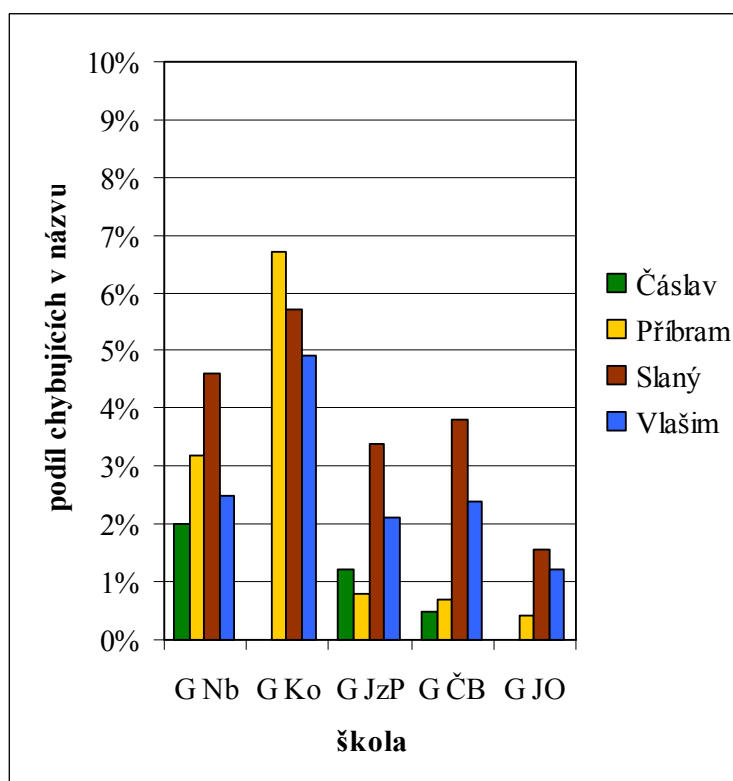
³¹ V RVP G je vymezeno průřezové téma Mediální výchova. Vztah tohoto průřezového tématu a výuky zeměpisu řeší Řezníčková (2008).

Úspěšnost žáků v jednotlivých testových úlohách

Kromě úspěšnosti žáků v celém testu byla zjišťována i jejich úspěšnost v jednotlivých testových úlohách. K tomuto účelu byly tyto úlohy podrobněji analyzovány.

V úloze č. 1., jež se týkala doplňování názvů měst, dosáhli žáci všech vybraných gymnázií úspěšnosti alespoň 80 %, ani v jednom z gymnázií nebyla však dosažena úspěšnost maximální. Žáci chybovali³² v názvech měst uvedených v grafu 3. Jedná se o města s různým počtem obyvatel. Žádné z měst neleží v modelové oblasti (viz příloha 1). Chybování tedy do jisté míry souvisí se vzdáleností od měst, v nichž se nachází daná gymnázia, viz města Příbram, Vlašim, Slaný. Může však také souviset s výskytem hojně navštěvovaných atraktivit. Příkladem je město Beroun, které také neleží v modelové oblasti, ovšem v jeho názvu nechyboval žádný žák.

Graf 3: Rozbor úlohy č. 1

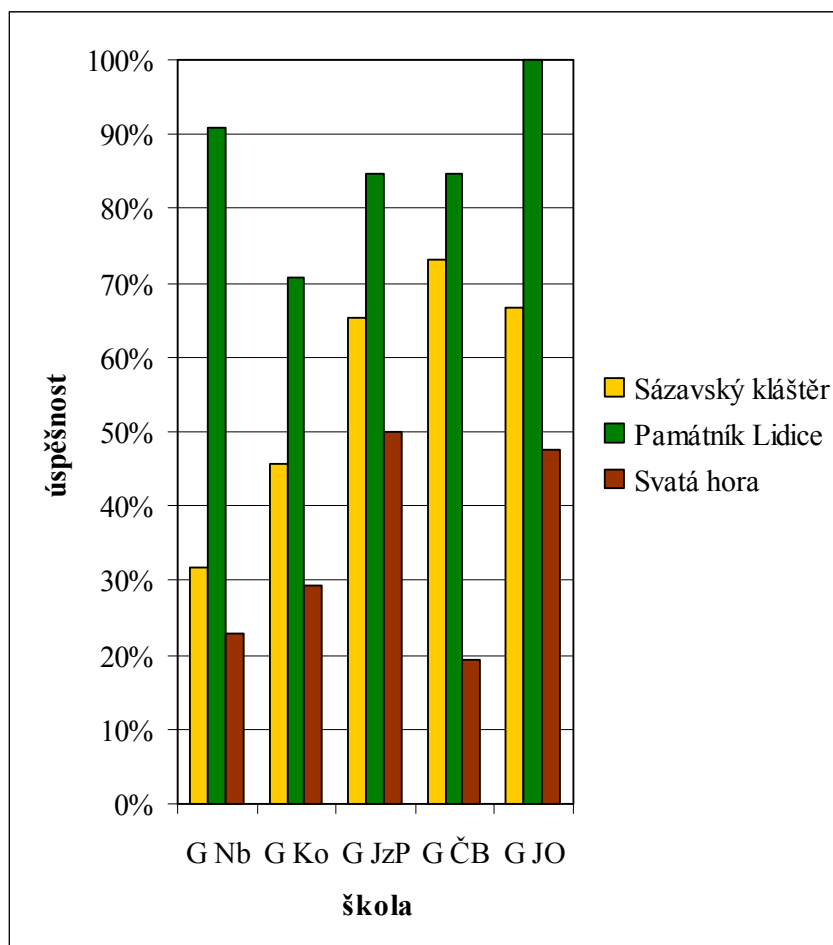

Zdroj: vlastní šetření

³² Za chybování je považováno také nevyplnění názvu města.

V úloze č. 2 byla v určení jednotlivých atraktivit podle charakteristiky zaznamenána rozdílná úspěšnost žáků (viz graf 4).

Graf 4: Rozbor úlohy č. 2

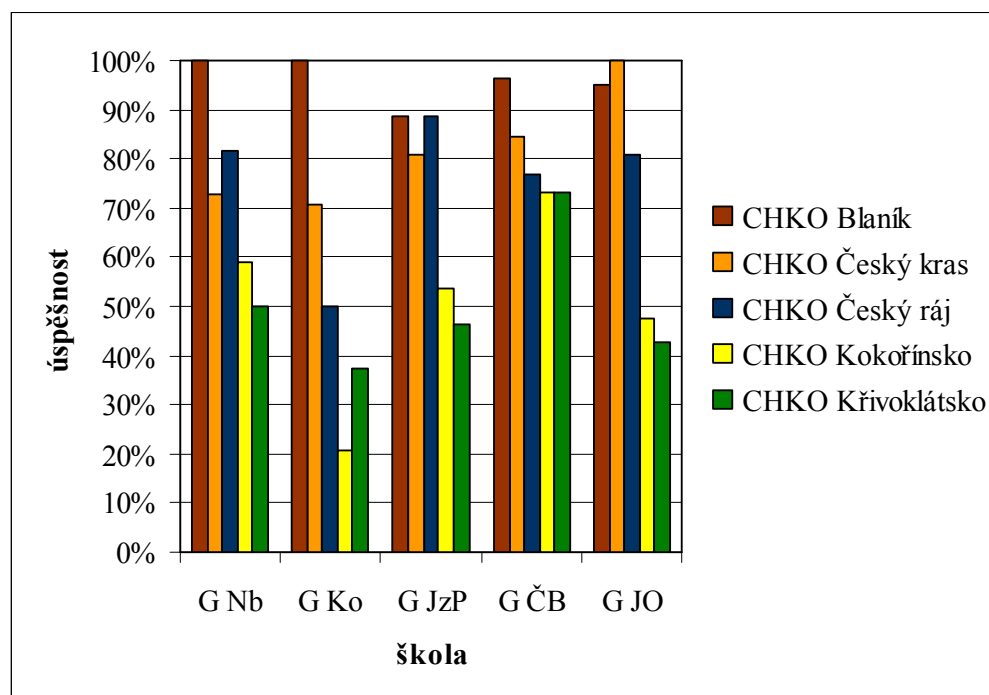
Zdroj: vlastní šetření

V případě památníku Lidice dosáhli žáci všech vybraných gymnázií nejvyšší úspěšnosti, GJO dokonce 100 %. Takto vysoká úspěšnost může souviset například s zařazením této atraktivity do výuky Středočeského kraje (GJO, GNb), do výuky jiného předmětu (například dějepisu). Dále také s návštěvou atraktivity samotnými žáky či s vlivem médií (upozornění na 70. výročí vyhlazení Lidic). Druhé nejvyšší úspěšnosti dosáhli žáci v případě Sázavského kláštera. Do výuky Středočeského kraje ho zařadil pouze jeden učitel (GJO). U této církevní památky byla v každém gymnáziu dosažena úspěšnost alespoň 30 %. Tato skutečnost může souviset například s zařazením této atraktivity do výuky jiného předmětu (například českého jazyka, dějepisu) či s návštěvou kláštera samotnými žáky. Další církevní památkou v této úloze byla Svatá hora, u níž byla u všech vybraných gymnázií dosažena nejnižší úspěšnost. Žáci ji totiž nejčastěji zaměňovali za

horu Zelenou. Relativně nízký podíl žáků, kteří mají povědomí o Svaté hoře může být způsoben její specifičností (jedná se o poutní místo). Může se zde projevit také vliv komunikace s rodiči či přáteli (podíl věřících obyvatel ve Středočeském kraji patří ve srovnání s ostatními kraji mezi dlouhodobě nejnižší³³).

Ačkoli předmětem úlohy č. 3 byla území stejného stupně ochrany, žáci v přiřazení charakteristik k jednotlivým CHKO nedosáhli stejné úspěšnosti. Jak znázorňuje graf 5, největší úspěšnost v jednotlivých gymnáziích byla dosažena v přiřazení popisu k CHKO Blaník. V porovnání s ostatními CHKO se jedná o území s nejmenší rozlohou. Zde s největší pravděpodobností značnou roli sehrála nápodobě hory spojené s rytíři svatého Václava. S pověstí spjatou s touto horou se žáci mohli setkat například při výuce dějepisu. Maximální úspěšnosti v přiřazení popisu k CHKO Český kras dosáhli žáci GJO, tuto oblast navštívili v rámci exkurze. U ostatních oblastí se ve značné míře projevilo, že žáci nemají povědomí o jejich lokalizaci, charakteristice či o atraktivitách, které zde lze navštívit. Toto tvrzení podporuje skutečnost, že relativně vysoký podíl žáků zaměňoval CHKO Český ráj a CHKO Český kras, a také CHKO Kokořínsko a CHKO Křivoklátsko.

Graf 5: Rozbor úlohy č. 3

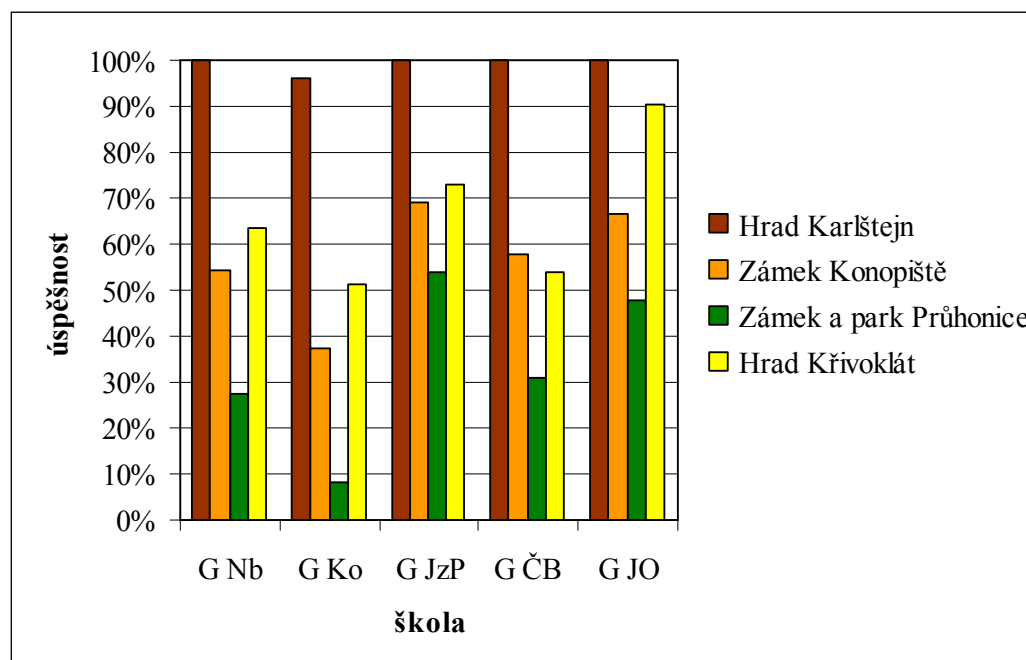

Zdroj: vlastní šetření

³³ Podle Statistické ročenky Středočeského kraje (2012).

V úloze č. 4 byla nejvyšší úspěšnost žáků v přiřazení názvu atraktivity k její fotografii zaznamenána u hradu Karlštejn. Jak ukazuje graf 6, u tohoto hradu žáci většiny gymnázií dosáhli maximální úspěšnosti. Úspěšnost byla dosažena bez ohledu na to, zda se žáci s hradem Karlštejn setkali při výuce Středočeského kraje. Zde je patrná souvislost s návštěvností hradu. Jak totiž uvádí kapitola patří nejen k nejnavštěvovanějším společenským atraktivitám Středočeského kraje, ale i k nejnavštěvovanějším hradům v rámci Česka. Jak bude uvedeno v kapitole 5.3.2, tento hrad byl také jedním z žáků nejnavštěvovanějších a nejdoporučovanějších k návštěvě. Naopak v případě zámku Průhonice na souvislost s vysokou návštěvností v rámci Středočeského kraje nelze poukázat (v roce 2012 byl nejnavštěvovanějším zámkem i společenskou atraktivitou kraje). Zámek Průhonice totiž zaznamenal nejnižší úspěšnost v přiřazení (GKo dokonce méně než 1 %). V dotazníkovém šetření mezi žáky (viz kapitola 5.3.2) bylo zjištěno, že ve většině gymnázií ho navštívil relativně nízký podíl žáků a k návštěvě ho nedoporučil žádný žák. V případě zámku Konopiště a hradu Křivoklát je patrná souvislost s jejich návštěvou samotnými žáky. Podíly žáků v jednotlivých gymnáziích, kteří úspěšně přiřadily tyto hrady k fotografiím totiž odpovídají podílům žáků, kteří danou atraktivitu navštívili.

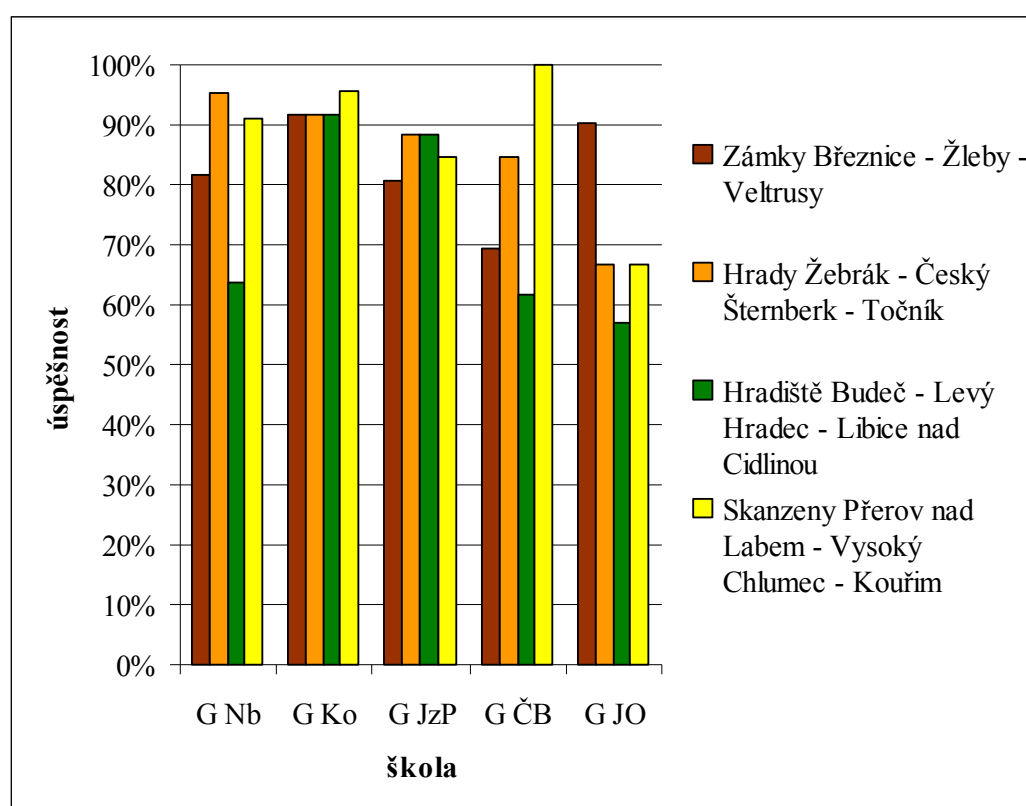
Graf 6: Rozbor úlohy č. 4

Zdroj: vlastní šetření

Úloha č. 5 byla zaměřena na určování společných znaků lokalit, v nichž se nachází společenské atraktivity různých kategorií. Ve všech vybraných gymnáziích dosáhli žáci alespoň 50% úspěšnosti v určování společných znaků (viz graf 7). Je zde patrná souvislost s zařazením daných atraktivit do výuky Středočeského kraje (GNb – zámek Žleby a hrad Český Šternberk, GJO – zámek Žleby). Projevil se zde také výskyt lokalit v modelové oblasti (Libice nad Cidlinou, Kouřim). Povědomí žáku o výše uvedených atraktivitách přispělo k určení společných znaků s lokalitami, se kterými se žáci ve výuce Středočeského kraje nesetkali či tyto atraktivity neleží v lokalitách z modelové oblasti.

Graf 7: Rozbor úlohy č. 5

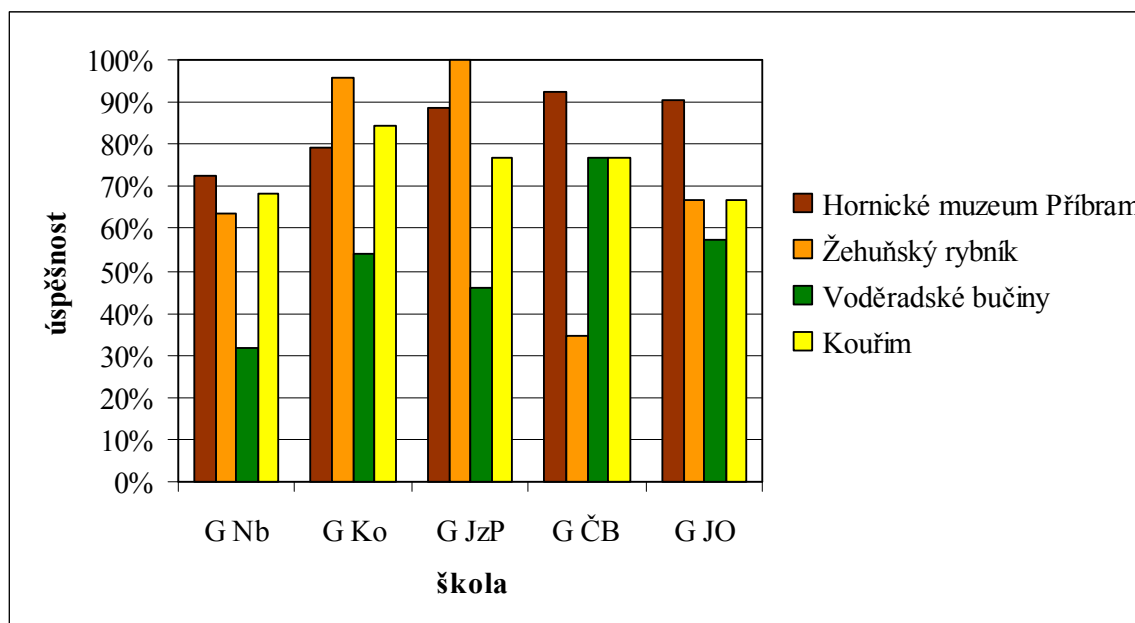

Zdroj: vlastní šetření

V úloze č. 6 v částech a)–c) dosáhli maximální úspěšnosti v určení názvu atraktivity pouze žáci GJzP (viz graf 8). V případě Hornického muzea Příbram dosáhli žáci všech vybraných gymnázií alespoň 70% úspěšnosti, což může souviset se zařazením této atraktivity například do výuky dějepisu (ve výuce Středočeského kraje se žáci vybraných gymnázií s touto atraktivitou nesetkali). Ačkoliv NPR Voděradské bučiny i NPP Žehuňský rybník leží v modelové oblasti, mezi jednotlivými gymnázii se projevíly značné rozdíly v úspěšnosti určení názvů těchto atraktivit. Maloplošná chráněná území mají totiž zpravidla „čistě vědecký význam a pro širší veřejnost bývají tyto lokality

nezajímavé“ (Vystoupil a kol. 2006, s. 12). Část d) byla zaměřena na městské opevnění Kouřim, přestože se tato atraktivita nachází v modelové oblasti, nebylo v žádném z vybraných gymnázií dosaženo úspěšnosti vyšší než 90 %.

Graf 8: Rozbor úlohy č. 6

Zdroj: vlastní šetření

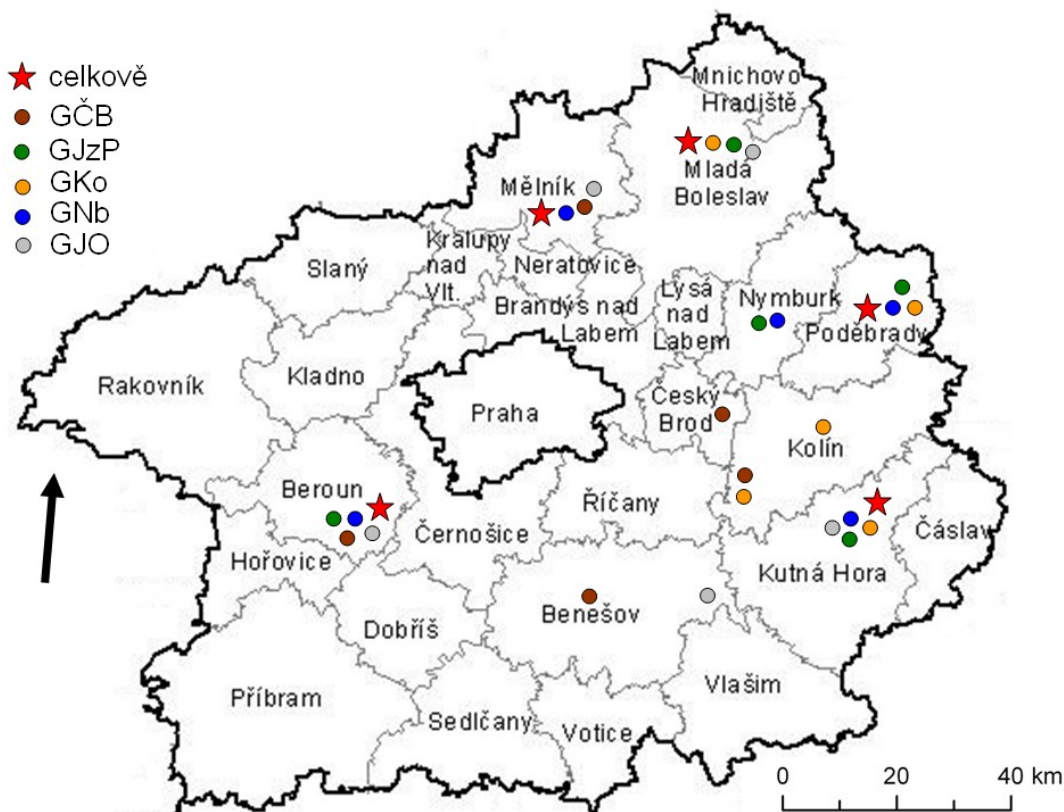
Z rozborů testových úloh vyplývá, že povědomí žáků vybraných gymnázií o jednotlivých atraktivitách cestovního ruchu Středočeského kraje do značné míry souvisí s faktory uvedenými v rámci vyhodnocení úspěšnosti žáků v celém testu (viz výše). Navíc je patrný vliv výskytu atraktivit v modelové oblasti, návštěvnosti či specifičnosti jednotlivých atraktivit.

5.3.2 Dosažené výsledky v dotazníkovém šetření

Jak již bylo uvedeno v kapitole 5.1, dotazník pro žáky obsahoval 4 otázky. První otázka se týkala doporučování lokalit k návštěvě vrstevníkům žáků. Všichni žáci, bez ohledu na příslušnost k jednotlivým gymnáziím uvedli, že se ve Středočeském kraji nachází alespoň 1 lokalita, kterou by doporučili k návštěvě. Z celkového počtu žáků všech vybraných gymnázií jich necelých 16 % uvedlo 1 lokalitu, necelých 28 % uvedlo 2 a necelých 56 % uvedlo 3 lokality. Žáci všech vybraných gymnázií doporučili k návštěvě město, ve kterém se nachází gymnázium, na němž studují. Kromě GČB a GKo bylo dané město dokonce nejčastěji doporučované. Lze tedy konstatovat, že žáci za

atraktivní v rámci celého kraje považují lokality místního regionu vymezeného podle místa školy. Příslušnost nejčastěji doporučovaných lokalit k ORP Středočeského kraje uvádí obrázek 7. Většina doporučovaných lokalit leží v modelové oblasti, lokality mimo tuto oblast se nachází pouze ve 4 různých ORP.

Obrázek 7: Příslušnost žáky nejčastěji doporučovaných lokalit k ORP Středočeského kraje

Zdroj: <http://www.czso.cz/> (22. 2. 2014), upraveno podle vlastního šetření

Pozoruhodné je, že se mezi 10 nejčastěji doporučovanými lokalitami celkově za všechna gymnázia objevily pouze 2 lokality přírodního charakteru (viz tabulka 19). Výrazná převaha společenských atraktivit byla zaznamenána i v rámci jednotlivých gymnázií.

Tabulka 19: Žáky nejčastěji doporučované lokality k návštěvě

Pořadí	Doporučená lokalita	Podíl žáků doporučujících lokalitu
1.	Kutná Hora – chrám sv. Barbory	49,6 %
2.	Poděbrady – lázeňský park	30,6 %

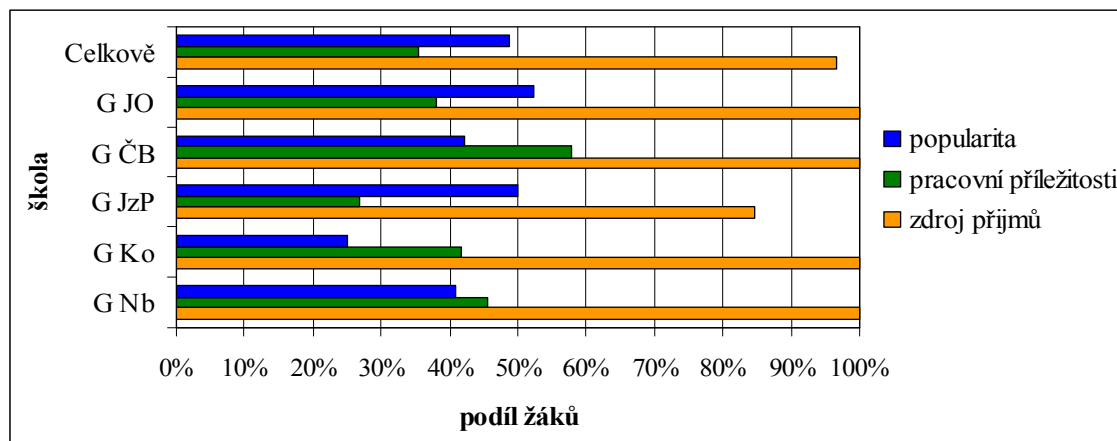
Pořadí	Doporučená lokalita	Podíl žáků doporučujících lokalitu
3.	Karlštejn – hrad	23,5 %
4.	Mělník – soutok Labe a Vltavy	18,5 %
5.	Mladá Boleslav – Škoda auto muzeum	15,1 %
6.–7.	Kouřim – skanzen	13,5 %
6.–7.	Kolín – chrám sv. Bartoloměje	13,5 %
8.–9.	Nymburk – hradby	10,0 %
8.–9.	Český kras – Koněpruské jeskyně	10,0 %
10.	Konopiště – zámek	5,9 %

Poznámka: Pro větší přehlednost je nejprve uvedeno město, obec či CHKO, ve které se doporučovaná lokalita nachází.

Zdroj: vlastní šetření

Na základě porovnání nejčastěji doporučovaných lokalit s kategorizací atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje (viz kapitola 4.2) bylo zjištěno, že mezi nejdoporučovanějšími lokalitami se vyskytují společenské atraktivity různého charakteru. Jedná se o národní kulturní památky, části městských památkových rezervací a zón, kulturní zařízení. Při porovnání s nejnavštěvovanějšími společenskými atraktivitami v rámci kraje v roce 2012 byla nalezena shoda v případě chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře, hradu Karlštejn a zámku Konopiště.

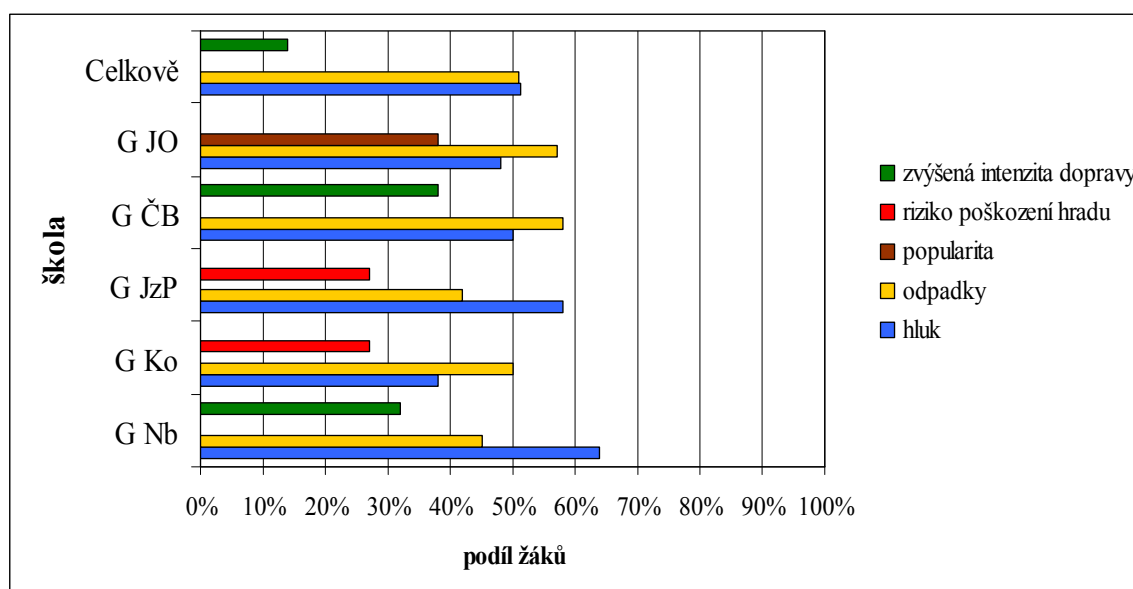
Graf 9: Žáky nejčastěji uváděné pozitivní dopady návštěvnosti hradu Karlštejn

Zdroj: vlastní šetření

V otázce č. 2. žáci na příkladu hradu Karlštejn uváděli možné pozitivní a negativní dopady vysoké návštěvnosti. Jelikož se jednalo o otevřenou otázku, byly pro větší přehlednost jednotlivé odpovědi uspořádány do kategorií. Graf 9 uvádí nejčastěji uváděné pozitivní dopady. Mezi nejčastěji uváděné pozitivní dopady celkově i v rámci jednotlivých gymnázií patří zdroj příjmů a pracovní příležitosti. Jako příklad ekonomického přínosu cestovního ruchu tyto dopady uvádí Fialová (2012). O popularitě hradu Karlštejn svědčí skutečnost, že v roce 2012 byl nejnavštěvovanějším hradem Středočeského kraje. Z hlediska negativních dopadů byla rozmanitost odpovědí a následně i kategorií větší. Nejčastěji uváděné negativní dopady zobrazuje graf 10.

Graf 10: Žáky nejčastěji uváděné negativní dopady návštěvnosti hradu Karlštejn

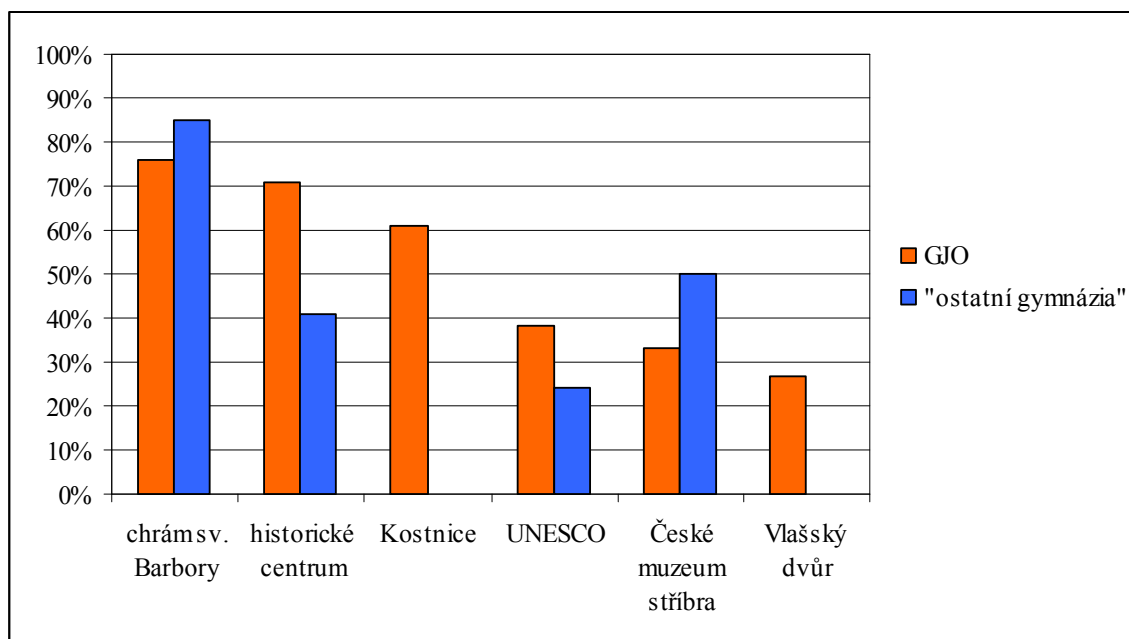

Zdroj: vlastní šetření

Na rozdíl od pozitivních dopadů se mezi uváděnými negativními dopady nevyskytl žádný dopad čistě ekonomického charakteru. Žáci uváděli dopady, které se ve většině případů vztahují k životnímu prostředí a jeho znečištění. Nejčastěji uváděné dopady – hluk a odpadky, zmiňuje jako příklad ztrát způsobených cestovním ruchem Fialová (2012).

V otázce č. 3 měli žáci zdůvodnit, proč Kutná Hora patří k nejnavštěvovanějším lokalitám Středočeského kraje. Šetření se ovšem zúčastnili žáci GJO, pro něž je Kutná Hora zároveň místním regionem vymezeným podle místa školy. Vzhledem k této skutečnosti byly vytvořeny 2 sledované skupiny – GJO a „ostatní gymnázia“. Nejčastější kategorie odpovědí uvádí graf 11.

Graf 11: Žáci nejčastěji uváděná zdůvodnění návštěvnosti Kutné Hory

Poznámka: Ostatními gymnázii se rozumí GKO, GNB, GČB a GJzP.

Zdroj: vlastní šetření

Žáci GJO i „ostatních gymnázií“ jako důvod vysoké návštěvnosti Kutné Hory nejčastěji uváděli chrám sv. Barbory. Žáci GJO zdůvodňovali návštěvnost také přítomností dalších konkrétních atraktivit (Kostnice, České muzeum stříbra, Vlašský dvůr). Ovšem žáci „ostatních gymnázií“ z těchto atraktivit zmiňovali pouze České muzeum stříbra. Žáci GJO dále uváděli Kostnici, která se ale nenachází v Kutné Hoře. Podle nich tedy vysoká návštěvnost Kutné Hory může být také zapříčiněna přítomností atraktivity mimo území tohoto města. Kromě výskytu konkrétních atraktivit uváděly obě skupiny historické centrum města (v němž se nachází zmiňovaný chrám sv. Barbory či Vlašský dvůr). Lze tedy konstatovat, že obě skupiny zdůvodňují vysokou návštěvnost Kutné Hory převážně výskytem atraktivit cestovního ruchu.

V otázce č. 4 žáci uváděli, které atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje navštívili. Nabízenými atraktivitami byly nejnavštěvovanější společenské atraktivity Středočeského kraje v roce 2012. Vzhledem k tomu, že GJO se nachází v Kutné Hoře a atraktivity tohoto města patří mezi nejnavštěvovanější v kraji, nebylo toto gymnázium do výsledků zařazeno. Všichni žáci GJO totiž podle očekávání dané atraktivity navštívili. Tabulka 20 uvádí srovnání pořadí dosaženého v rámci kraje a v rámci šetření mezi žáky.

Tabulka 20: Nejnavštěvovanější společenské atraktivity Středočeského kraje v roce 2012 a nejnavštěvovanější žáky GJzP, GKo, GNb a GČB

Pořadí ve Středočeském kraji	Pořadí ve vybraných gymnáziích	Název atraktivity
1.	9.	Zámek a park Průhonice
2.	2.	Kostnice Sedlec
3.	1.	Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře
4.	3.	Hrad Karlštejn
5.	10.	Hornické muzeum Příbram
6.	4.	České muzeum stříbra
7.	6.	Zámek Konopiště
8.	7.	Hrad Křivoklát
9.	8.	Zámek Loučeň
10	5.	Hrad Český Šternberk

Zdroj: vlastní šetření a Návštěvnost památek v krajích ČR (2012), Návštěvnost turistických cílů (2012) – úprava

Z tabulky 20 je zřejmé, že nejvíce se pořadí liší v případě zámku a parku v Průhonicích, hradu Český Šternberk a Hornického muzea Příbram.

Při výše uvedeném šetření bylo zjištěno, že žáci za atraktivní v rámci celého kraje považují lokality, jež jsou součástí místního regionu vymezeného podle místa školy. Alespoň 1 lokalitu ve Středočeském kraji by k návštěvě svým vrstevníkům doporučili žáci všech vybraných gymnázií. Přičemž celkově žáci nejčastěji doporučovali atraktivity společenské, které jsou určitým způsobem chráněny zákonem. Z hlediska pozitivních dopadů vysoké návštěvnosti na danou atraktivitu žáci nejčastěji uváděli pouze dopady ekonomické. V rámci negativních dopadů nejčastěji zmiňovali dopady na životní prostředí, naopak ekonomické dopady opomíjeli. Mezi nejčastěji uváděnými dopady

(pozitivními i negativními) ze nevyskytly dopady sociokulturní³⁴, na které upozorňuje Fialová (2012). Při zdůvodňování relativně vysoké návštěvnosti města Kutná Hora žáci GJO i žáci „ostatních gymnázií“ nejčastěji uváděli přítomnost chrámu sv. Barbory, popř. dalších konkrétních atraktivit.

³⁴ Dopady způsobené vzájemným ovlivňováním rezidentů a turistů (Fialová 2012).

6 Návrh školního geografického projektu

Navržený školní geografický projekt je ukázkou způsobu zařazení atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje. Povědomí o atraktivitách získané zpracováním tohoto projektu mohou žáci uplatnit například při aktivním zapojení do přípravy následné exkurze zaměřené na tyto atraktivity.

Projekt je zaměřen na atraktivity cestovního ruchu Středočeského kraje, ukazuje způsob, jak tyto atraktivity zařadit do výuky Středočeského kraje. ŠGP má název Navštivte Středočeský kraj, má několik částí – motivační úvod, rozbor úkolu a možnosti řešení, zpracování projektu, plán činností, hodnocení. Projekt je určen pro žáky maturitních³⁵ ročníků.

6.1 Školní geografický projekt Navštivte Středočeský kraj

1. Motivační úvod

Při výuce Středočeského kraje se kromě jiných témat budeme zabývat také atraktivitami cestovního ruchu. Navštívili jste nějakou atraktivitu cestovního ruchu Středočeského kraje? Znalosti nabyté právě při návštěvě atraktivit můžete při zpracování projektu využít. Pokud jste nenavštívili žádnou atraktivitu, bude pro vás tento projekt jednou z možností, jak tyto znalosti získat. Ať už jste atraktivity navštívili či ne, věřím, že právě tento projekt bude pro vás bohatým zdrojem nových poznatků a také vás inspiruje k návštěvě atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje.

V rámci projektu vytvoříte plakáty upozorňující na atraktivity cestovního ruchu, které je možné ve Středočeském kraji navštívit. Plakáty splňující níže uvedená kritéria najdou rozmanité využití. Budou zveřejněny na webových stránkách našeho gymnázia, popř. na oficiálních webových stránkách Středočeského kraje. Dále se stanou součástí výstavy při dnech otevřených dveří našeho gymnázia a v tištěné podobě budou k dispozici návštěvníkům v místním informačním centru.

2. Rozbor úkolu, možnosti řešení

³⁵ Pokud není zeměpis v maturitním ročníku vyučován, resp. pokud je Středočeský kraj vyučován v nižším než maturitním ročníku, lze projekt vhodnou modifikací danému ročníku přizpůsobit.

Tento projekt je určen pro žáky maturitních ročníků gymnázií, je jim tedy poskytnuta určitá volnost při zpracování. Žáci si sami zvolí postup práce, podobu plakátu (rozměr, barva, rozmístění fotografií a textů, použité písmo), také zdroje informací mají pouze doporučující charakter. Jsou však stanoveny povinné náležitosti (počet členů jednotlivých skupin, počet vybraných atraktivit, pravidla charakteristiky atraktivit, podoba prezentace). Konkretizací zadání lze projekt přizpůsobit žákům nižších ročníků gymnázií. Při zpracování projektu se předpokládá, že žák již dosáhl cílů uvedených v tabulce 21.

Tabulka 21: Předpokládané dosažené cíle

Dosažené cíle.
Žák s porozuměním používá pojmy cestovní ruch, atraktivita cestovního ruchu.
Žák kategorizuje atraktivitu cestovního ruchu.
Žák aplikuje pravidla pro citace zdrojů informací.
Žák pracuje samostatně s níže uvedeným softwarem na úrovni požadované ŠGP.

Zdroj: vlastní tvorba

Hlavním cílem projektu je vytvoření plakátu upozorňujícího na atraktivitu cestovního ruchu, které je možné ve Středočeském kraji navštívit. K naplnění hlavního cíle vede řada cílů dílčích (viz tabulka 22).

Tabulka 22: Dílčí cíle ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Dílčí cíle na úrovni jednotlivců:	Dílčí cíle na úrovni skupin:
Žák provede rozbor výskytu přírodních a společenských atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje.	Žáci stanoví postup pro zpracování projektu (rozdělení činností ve skupině, práce se zdroji).
Žák uvede příklady přírodních a společenských atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje.	Žáci stanovený postup aplikují při zpracovávání projektu.
Žák určí polohu a uvede stručnou charakteristiku (například období vzniku, stupeň ochrany, možnosti návštěvy) vybraných atraktivit.	Žáci zdůvodní výběr dané atraktivity, kterou je možno ve Středočeském kraji navštívit.
	Žáci podle předem stanovených požadavků prezentují svoji práci.

Zdroj: vlastní tvorba

Projekt se vztahuje k učivu regiony ČR vymezeném v RVP G. Přispívá k dosažení očekávaných výstupů uvedených v tabulce 23.

Tabulka 23: Očekávané výstupy, k jejichž dosažení přispívá ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Tematický okruh	Očekávané výstupy
Regiony	Žák rozlišuje na konkrétních územních případech regionální geografickou dimenzi.
Geografické informace a terénní vyučování	Žák používá dostupné kartografické produkty a další geografické zdroje dat a informací v tištěné i elektronické podobě pro řešení geografických problémů.

Zdroj: RVP G 2007, s. 36

Projekt přispívá nejen k očekávaným výstupům, ale také k vybraným klíčovým kompetencím. Jejich přehled zaznamenává tabulka 24.

Tabulka 24: Klíčové kompetence, k jejichž osvojení přispívá ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Název kompetence	Charakteristika kompetence
Kompetence k učení	Žák si sám plánuje a organizuje své učení a pracovní činnost.
	Žák kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá je při svém studiu a praxi.
	Žák kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů svého učení a práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci.
Kompetence k řešení problémů	Žák rozpozná problém, objasní jeho podstatu, rozčlení ho na části.
	Žák uplatňuje při řešení problémů vhodné metody a dříve získané vědomosti a dovednosti, kromě analytického a kritického myšlení využívá i myšlení tvořivé s použitím představivosti a intuice.
	Žák je otevřený k využití různých postupů při řešení problémů, nahlíží problém z různých stran.
	Žák zvažuje možné klady a zápory jednotlivých variant řešení, včetně posouzení jejich rizik a důsledků.

Název kompetence	Charakteristika kompetence
Kompetence komunikativní	Žák s ohledem na situaci a účastníky komunikace efektivně využívá dostupné prostředky komunikace, verbální i neverbální, včetně symbolických a grafických vyjádření informací různého typu.
	Žák používá s porozuměním odborný jazyk a symbolická a grafická vyjádření informací různého typu.
	Žák efektivně využívá moderní informační technologie.
	Žák se vyjadřuje v mluvených i psaných projevech jasně, srozumitelně a přiměřeně tomu, komu, co a jak chce sdělit, s jakým záměrem a v jaké situaci komunikuje, je citlivý k míře zkušeností a znalostí a k možným pocitům partnerů v komunikaci.
	Žák prezentuje vhodným způsobem svou práci i sám sebe před známým i neznámým publikem.
Kompetence sociální a personální	Žák je schopen sebereflexe.
	Žák odhaduje důsledky vlastního jednání a chování v nejrůznějších situacích, své jednání a chování podle toho koriguje.
	Žák přizpůsobuje se měnícím se životním a pracovním podmínkám a podle svých schopností a možností je aktivně a tvořivě ovlivňuje.
	Žák aktivně spolupracuje při stanovování a dosahování společných cílů.
Kompetence občanská	Žák informovaně zvažuje vztahy mezi svými zájmy osobními a zájmy širší skupiny, do níž patří.
	Žák respektuje různorodost hodnot, názorů, postojů a schopností ostatních lidí.
Kompetence k podnikavosti	Žák uplatňuje proaktivní přístup, vlastní iniciativu a tvořivost, vítá a podporuje inovace.
	Žák usiluje o dosažení stanovených cílů, průběžně reviduje a kriticky hodnotí dosažené výsledky, koriguje další činnost s ohledem na stanovený cíl, dokončuje zahájené aktivity, motivuje se k dosahování úspěchu.

Zdroj: RVP G 2007, s. 9–11

ŠGP Navštivte Středočeský kraj podporuje postoje a vědomosti uvedené u vybraných průřezových témat, zejména ve Výchově k myšlení v evropských a globálních souvislostech (pomoci žákovi přispívat k řešení problémů na regionální úrovni) či v Environmentální výchově (pomoci žákovi znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí).

3. Zpracování projektu, plán činností, hodnocení

Projekt žáci zpracovávají ideálně v tříčlenných skupinách³⁶, každé skupině je přiřazena kategorie atraktivit cestovního ruchu (viz příloha 13). Úkolem skupiny je vybrat 5 atraktivit patřících do přidělené kategorie, které je možné navštívit ve Středočeském kraji. Práce na projektu představuje vytvoření a prezentaci plakátu, diskuze a závěrečnou reflexi. Doporučené způsoby zpracování jednotlivých částí projektu jsou uvedeny v plánu činností (viz tabulka 25).

Tabulka 25: Plán činností při realizaci ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Činnost	Zpracování
Diskuze A – po zadání projektu	ve vyučovací hodině
Vytvoření plakátu	ve volném čase
Diskuze B – v polovině času na vypracování projektu	ve vyučovací hodině
Prezentace plakátu	ve vyučovací hodině
Závěrečná reflexe	ve vyučovací hodině, ve volném čase

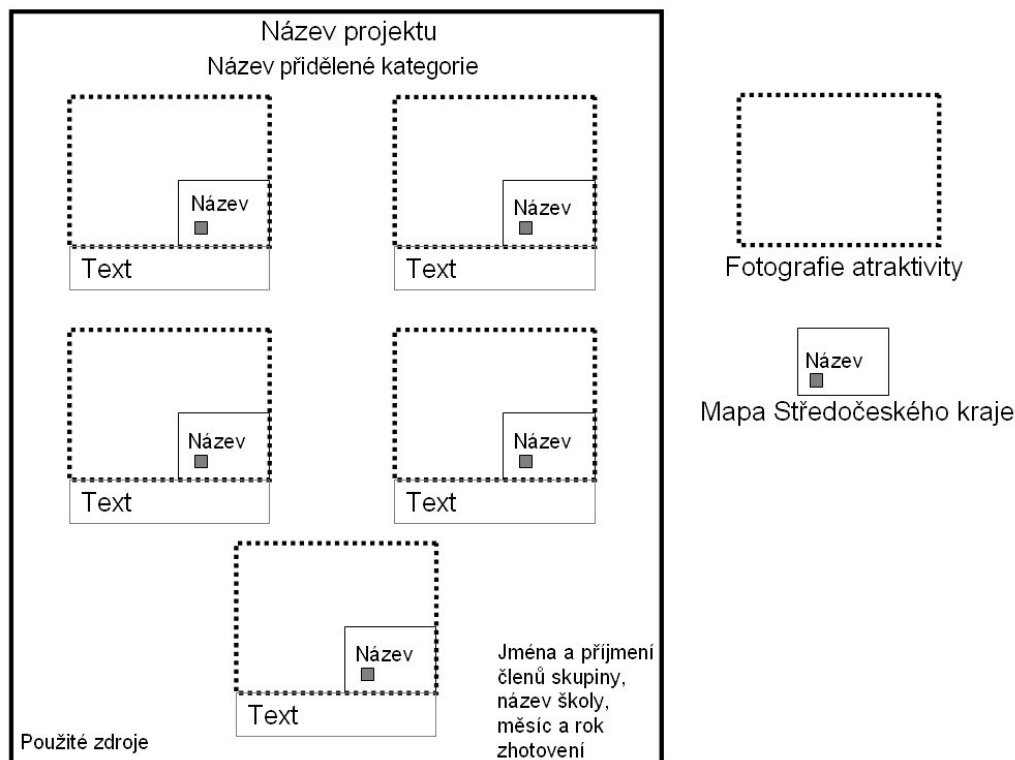
Zdroj: vlastní tvorba

Každá skupina vytvoří jeden plakát. Každá vybraná atraktivita je na plakátu prezentována fotografií, vyznačením na mapě Středočeského kraje a textem. V textu je uveden název atraktivity, zdůvodnění jejího výběru, stručná charakteristika atraktivity (např. období vzniku, zakladatel, stupeň ochrany), dále možnosti návštěvy atraktivity a odkaz na oficiální webové stránky, pokud existují. Na plakátu je také uveden název projektu a název přidělené kategorie atraktivit, podle pravidel citované použité zdroje, jména a příjmení členů skupiny, název školy, měsíc a rok zhotovení. Podoba plakátu

³⁶ Pokud počet žáků v dané třídě neumožňuje vytvořit pouze tříčlenné skupiny, je možné vytvořit dvojice či čtveřice.

(rozměr, barva, velikost a rozmístění fotografií, použité písmo) je čistě na uvážení žáků. Jednu z možných podob plakátu uvádí obrázek 8.

Obrázek 8: Schéma plakátu vytvořeného v rámci ŠGP Navštivte Středočeský kraj

Zdroj: vlastní tvorba

Součástí projektu jsou 2 diskuze, první bezprostředně po zadání projektu, druhá v polovině času vymezeného na zpracování. Diskuze řídí učitel, popř. vybraný žák. Seznam vhodných otázek pro obě diskuze je uveden v příloze 14.

Doba trvání prezentace plakátu je 3–5 minut. Při prezentaci hovoří postupně všichni přítomní členové skupiny. Na úvod prezentující oznámí název přidělené kategorie atraktivit. Každá vybraná atraktivita je prezentována názvem, zdůvodněním jejího výběru, stručnou charakteristikou (např. období vzniku, zakladatel, stupeň ochrany), možnostmi návštěvy a odkazem na oficiální webové stránky (pokud existují). Na závěr jsou uvedeny použité zdroje. Po ukončení každé prezentace je vymezen časový prostor (maximálně 3 minuty) spolužákům pro otázky či připomínky, na něž prezentující reagují.

V příloze 15 jsou uvedeny požadované náležitosti plakátu a prezentace, doporučené zdroje a software, materiály k odevzdání a termín odevzdání, které každý žák obdrží v tištěné podobě. Mezi doporučené zdroje jsou zařazeny různé typy zdrojů (tištěné publikace, webové stránky). Doporučeným softwarem je MS Office Power point či

Google Picasa, oba poskytují prostředí vhodné pro tvorbu plakátu. Doba doporučená na zpracování projektu je 1 měsíc.

Každá skupina odevzdá učiteli plakát v tištěné i elektronické podobě (ve formátu *.jpg nebo *.pdf), každý žák odevzdá vyplněný dotazník. Tyto materiály jsou jedním z podkladů pro hodnocení projektu. V tabulce 26 je uvedeno hodnocení pouze pro jednotlivé části projektu. Faktickou správnost vybraných náležitostí zkontroluje učitel s ohledem na zdroje uvedené na každém plakátu. Znamku odpovídající dosaženému celkovému hodnocení stanoví učitel při zpracování projektu v konkrétní třídě.

Tabulka 26: Hodnocení ŠGP Navštívte Středočeský kraj

Část projektu	Kontrolovaný výstup	Hodnocení
plakát	uvedení názvu projektu	splnění 1 bod
	uvedení názvu přidělené kategorie	splnění 1 bod
	fotografie 5 atraktivit	každá fotografie 1 bod
	5 map Středočeského kraje s vyznačeným umístěním a názvem atraktivity	každá mapa 1 bod
	uvedení názvů 5 atraktivit	každý název 1 bod
	zdůvodnění výběrů 5 atraktivit	zdůvodnění výběru každé atraktivity 1 bod
	uvedení stručné charakteristiky 5 atraktivit	každá stručná charakteristika 1 bod
	uvedení možností návštěv 5 atraktivit	každé uvedení možností návštěvy 1 bod
	uvedení odkazu na oficiální webové stránky 5 atraktivit (pokud existují)	a) oficiální webové stránky existují – každé uvedení odkazu 1 bod b) oficiální webové stránky neexistují – každé neuvedení odkazu 1 bod
	uvedení použitých zdrojů	splnění 0,5 bodu
	uvedení jmen a příjmení členů skupiny	splnění 0,5 bodu
	uvedení názvu školy	splnění 0,5 bodu

	Kontrolovaný výstup	Hodnocení
	uvedení měsíce a roku zhotovení	splnění 0,5 bodu
prezentace	dodržení časového limitu	splnění 1 bod
	hovoří postupně všichni přítomní členové skupiny	splnění 1 bod
	oznámení přidělené kategorie	splnění 1 bod
	uvedení názvu 5 atraktivit	každý název 1 bod
	zdůvodnění výběru 5 atraktivit	zdůvodnění výběru každé atraktivit 1 bod
	uvedení stručné charakteristiky 5 atraktivit	každá stručná charakteristika 1 bod
	uvedení možností návštěv 5 atraktivit	každé uvedení možností návštěvy 1 bod
	uvedení odkazu na oficiální webové stránky 5 atraktivit (pokud existují)	a) oficiální webové stránky existují – každé uvedení odkazu 1 bod b) oficiální webové stránky neexistují – každé neuvedení odkazu 1 bod
	uvedení použitých zdrojů	splnění 1 bod
	formální stránka prezentace *	slovní hodnocení učitelem
	zodpovězení případných otázek spolužáků	slovní hodnocení učitelem
diskuze A, diskuze B	zapojení žáků do diskuze	slovní hodnocení učitelem
závěrečná reflexe	vyplněný dotazník	slovní hodnocení učitelem

Poznámky: *Formální stránkou prezentace se rozumí dodržování pravidel, které jsou v souladu s komunikativními klíčovými kompetencemi uvedenými v tabulce 24.

Zdroj: vlastní tvorba

4. Závěr projektu

Na závěr projektu probíhá reflexe. Žáci dostanou prostor vyjádřit se ke zpracování i smyslu projektu. Každý žák obdrží a následně anonymně vyplní dotazník uvedený v příloze 16. Cílem závěrečné reflexe je získat od žáků zpětnou vazbu, zjištěné informace může učitel využít při dalším zadávání projektu. Učitel, popř. vybraní žáci, ve volném

časе dotazníky vyhodnotí a se zjištěnými výsledky seznámí žáky, popř. učitele a spolužáky.

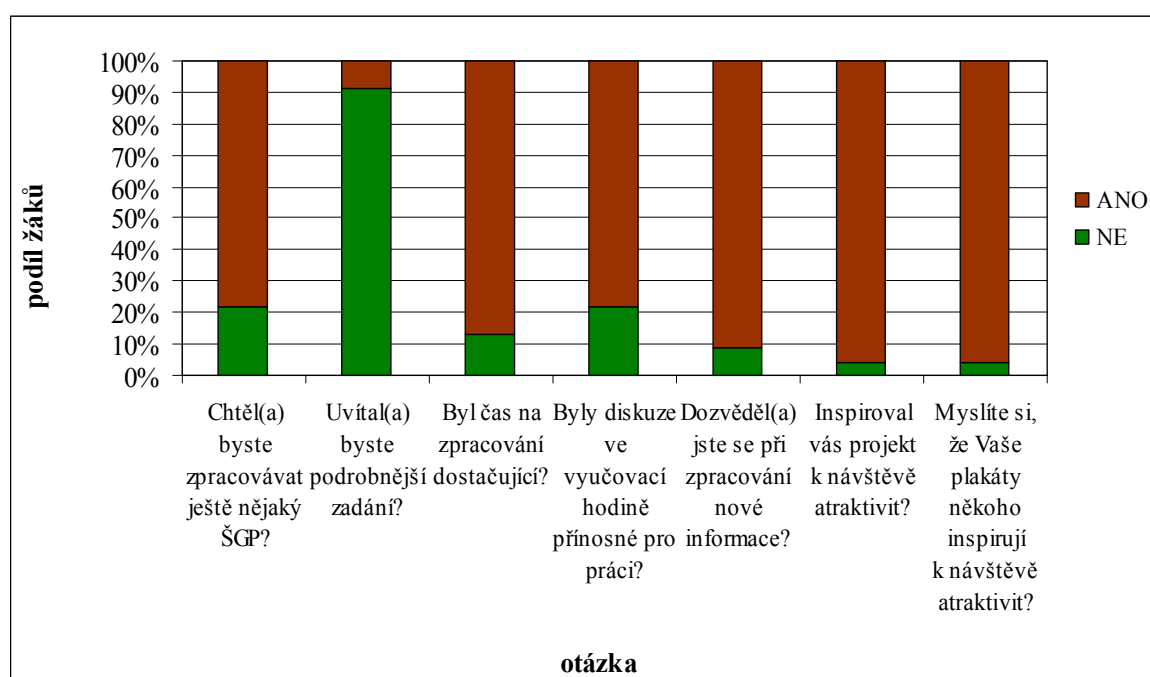
6.2 Realizace ŠGP Navštivte Středočeský kraj – reflexe žáků

Školní geografický projekt byl realizován v březnu 2014 s žáky 4. ročníku čtyřletého studia na Gymnáziu Český Brod. Tato vyučovací metoda byla použita v rámci výuky aktivit cestovního ruchu Středočeského kraje. Jelikož na tomto gymnáziu (i v tomto ročníku) vyučuji zeměpis, měla jsem příležitost projekt realizovat, což jsem také učinila. Vypracování projektu bylo povinné, zúčastnilo se ho 23 žáků.

Reflexe realizace projektu z pohledu žáků byla získána na základě zadání dotazníku uvedeného v příloze 16. Dotazník k reflexi byl vyhodnocen podobným způsobem jako dotazník zadávaný v rámci šetření mezi žáky vybraných gymnázií (viz kapitola 5.3). Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že necelých 70 % žáků hodnotí spolupráci ve skupině se spolužáky pozitivně, zejména z důvodů možnosti podílet se na společné práci a společně řešit případné problémy a nejasnosti. Necelých 15 % žáků označilo spolupráci ve skupině jako z části problematickou, zpravidla z důvodů počáteční neochoty spolužáků ve skupině se do spolupráce zapojit. Zbylí žáci zhodnotili spolupráci ve skupině jako jim nevyhovující, raději by projekt zpracovávali samostatně. Z hlediska zapojení do práce ve skupině více než 80 % žáků uvedlo, že se z vlastní iniciativy snažilo co nejvíce podílet na společné práci. Ostatní uvedli, že se zapojili až po upozornění ostatních členů skupiny. Vyhodnocení otázek týkajících se zadání, zpracování a inspirativnosti projektu je zaznamenáno v grafu 12. Většina žáků uvedla, že by chtěla zpracovávat i další školní geografický projekt, nejčastěji z důvodu zajímavé spolupráce, poskytnutí prostoru pro vytvoření originálního plakátu a jeho následného skutečného využití. Ostatní by již nechtěli vypracovávat další projekt a sice kvůli značné časové náročnosti či nevyhovující spolupráci ve skupině. Více než 90 % žáků zhodnotilo úroveň podrobnosti zadání projektu jako vyhovující, nejčastěji z důvodu kombinace určité samostatnosti a jasně stanovených náležitostí projektu. Zbylí žáci by uvítali podrobnější zadání, zejména jednoznačně vymezenou podobu plakátu. Necelých 90 % žáků považuje čas na zpracování projektu za dostačující, ostatní by časovou dotaci zvýšili o 1–2 týdny. Dále necelých 80 % žáků považuje diskuze za přínosné pro práci na projektu, a sice kvůli poskytnuté možnosti vyjádřit vlastní názory, získání určité nápovědy pro vypracovávání či konfrontaci případných problémů a nejasností. Zbylí žáci diskuze neoznačili za přínosné

a sice z důvodu poskytnutí určité nápovědy pro vypracovávání, která omezuje prostor pro originalitu. Více než 90 % žáků uvedlo, že se při zpracování dozvědělo nové informace, zpravidla o atraktivitách patřících do kategorií, které jim byly přiděleny. Více než 95 % dotazovaných inspirovalo zpracování projektu k návštěvě atraktivit, zpravidla těch, které se staly součástí plakátů. Stejný podíl tázaných se domnívá, že jimi vytvořené plakáty mohou někoho inspirovat k návštěvě atraktivit, zejména protože jsou vytvořeny příležitosti, kdy se lidé mohou s plakáty seznámit. Připomínky a nápady k projektu neuvedli žádní žáci.

Graf 12: Vyhodnocení části dotazníkového šetření zaměřeného na reflexi realizace ŠGP

Zdroj: vlastní šetření

7 Závěr

Hlavním cílem práce bylo kategorizovat atraktivitu cestovního ruchu Středočeského kraje a zjistit, jakým způsobem učitelé zeměpisu vybraných gymnázií přistupují k jejich výuce, a jaké je povědomí žáků vybraných gymnázií o atraktivitách cestovního ruchu jednotlivých kategorií. Dílčím cílem bylo provedení šetření mezi učiteli zeměpisu a žáky vybraných gymnázií a navržení školního geografického projektu.

Atraktivita cestovního ruchu Středočeského kraje byla kategorizována z kvalitativního a kvantitativního hlediska. Z kvalitativního hlediska lze atraktivitu tohoto kraje rozčlenit na 2 základní kategorie – přírodní a společenské atraktivitu. Z přírodních atraktivit, které jsou předmětem ochrany vyplývající ze zákona, se na území Středočeského kraje nachází kromě národních parků všechna zákonem stanovená zvláště chráněná území. Ze společenských atraktivit, které jsou předmětem ochrany vyplývající ze zákona, se na území Středočeského kraje vyskytují národní kulturní památky, městské a vesnické památkové rezervace, městské a vesnické památkové zóny. Národní kulturní památky kraje lze dále třídit do 6 dílčích kategorií – církevní památky, hrady, hradě, technické památky, vojenské památky a zámky. Společenské atraktivitu kraje, jež nejsou předmětem ochrany vyplývající ze zákona, lze kategorizovat stejným způsobem jako národní kulturní památky. Na společenské atraktivitu kraje, bez ohledu na jejich zákonnou ochranu, lze nahlížet také z kvantitativního hlediska. A sice podle návštěvnosti v rámci Středočeského kraje či Česka.

Přístup k výuce výše uvedených atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje byl sledován v teoretické a praktické rovině. Teoretickou rovinu představovalo studium formulace tohoto učiva v Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia a ve školních vzdělávacích programech vybraných gymnázií. Bylo zjištěno, že v RVP G je v souvislosti s mírou jeho obecnosti, formulováno pouze učivo regiony ČR. Není ale uvedeno, jakým způsobem mají být tyto regiony vymežovány. Prostor pro konkretizaci regionů poskytují školní vzdělávací programy. Analýzou ŠVP vybraných gymnázií však bylo zjištěno, že pouze v jednom případě jsou regiony ČR vymežovány jako kraje. Další specifikace tohoto učiva není v analyzovaných programech uvedena. Informace o přístupu učitelů zeměpisu k výuce atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje na vybraných gymnáziích byly získávány v praktické rovině. S učiteli byly provedeny strukturované rozhovory a také dotazníkové šetření. Bylo zjištěno, že zařazení učiva atraktivit cestovního ruchu do

výuky Středočeského kraje není samozřejmostí – z 5 dotazovaných učitelů jej zařazují 3. Pokud již tázaní učitelé atraktivitu do výuky kraje zařadí, využívají v této souvislosti exkurze jen zřídka, metodu školního geografického projektu nevyužívají vůbec. Atraktivitu, které daní učitelé zařadí do výuky kraje, vybírají různými způsoby. Přes tuto skutečnost se však shodli na zařazení 8 atraktivit – ve většině případů se jednalo o atraktivitu určitým způsobem chráněnou zákonem.

V praktické rovině bylo také zjišťováno povědomí žáků vybraných gymnázií o atraktivitách cestovního ruchu jednotlivých kategorií. S žáky bylo provedeno testování a dotazníkové šetření. Na základě testování bylo zjištěno, že jejich povědomí není zcela závislé na tom, zda se s danými atraktivitami ve výuce Středočeského kraje setkali. Toto povědomí je do značné míry individuální záležitostí (z hlediska žáků i z hlediska jednotlivých atraktivit) a může být ovlivněno celou řadou faktorů. Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že žáci za atraktivní v rámci Středočeského kraje považují lokality, jež jsou součástí místního regionu vymezeného podle místa školy. Alespoň 1 lokalitu ve Středočeském kraji by svým vrstevníkům doporučili žáci všech vybraných gymnázií. Nejčastěji doporučovali atraktivitu společenskou, které jsou určitým způsobem chráněny zákonem. Při uvádění pozitivních dopadů relativně vysoké návštěvnosti dané atraktivy (hradu Karlštejn) žáci nejčastěji zmiňovali pouze dopady ekonomické. Naopak při uvádění negativních dopadů ekonomické opomíjeli a nejčastěji zmiňovali dopady na životní prostředí. Sociokulturní dopady se mezi nejčastěji uváděnými nevyskytly. Při zdůvodňování relativně vysoké návštěvnosti dané lokality (města Kutná Hora) žáci nejčastěji uváděli přítomnost konkrétní atraktivy na území města (chrám sv. Barbory).

Jako ukázka způsobu zařazení atraktivit cestovního ruchu do výuky Středočeského kraje byl navržen školní geografický projekt s názvem Navštivte Středočeský kraj. Projekt je určen pro žáky maturitních ročníků, kdy žáci vytváří plakát upozorňující na atraktivitu cestovního ruchu, které je možné ve Středočeském kraji navštívit. Projekt byl následně realizován při výuce Středočeského kraje.

Jak již bylo uvedeno, tato diplomová práce je zaměřena na atraktivitu cestovního ruchu jednoho ze 14 krajů České republiky. Nabízí se tedy možnost podobně zpracovat problematiku výuky atraktivit cestovního ruchu dalších krajů a dosažené výsledky porovnat s výsledky v této práci. Nabízí se také možnost šetření realizované pro potřeby této práce provést na gymnáziích mimo modelovou oblast a výsledky opět porovnat.

Některé části této práce by mohly najít praktické využití při výuce atraktivit cestovního ruchu Středočeského kraje – zejména navržený školní geografický projekt, popř. test či dotazník. Projekt by mohl být využit také v rámci jakéhokoli kraje České republiky.

8 Seznam literatury a použitých zdrojů

- BAŠOVSKÝ, O., LAUKO, V. (1990): Úvod do regionálnej geografie. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava, 118 s.
- BIČÍK, I., BRINKE, J. (1987): Regionální geografie na rozcestí. Geografie – Sborník ČGS, 92, č. 4, s. 272–281.
- BURDA, T. (2010): Kraje a jejich hranice: 1850–2000. In: Geografie pro život ve 21. století: Sborník příspěvků z XXII. sjezdu ČGS pořádaného Ostravskou univerzitou v Ostravě 31. srpna – 3. září 2010. Ostravská univerzita, Ostrava, 771–777s.
- CLAVAL, P. (2007): Regional geography – post and present (a review of ideas, approaches and goals). Geographia Polonica, 80, č. 1, s. 25–42.
- ČERVINKA, P., HOLEČEK, M. (2003): Zeměpis České republiky – učebnice pro střední školy. Nakladatelství ČGS, Praha, 95s.
- Česká republika: školní atlas (2006): Kartografie Praha, Praha, 26 s.
- DISMAN, M. (2002): Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Karolinum, Praha, 374 s.
- FIALOVÁ, D. (2012): Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty. Nakladatelství P3K s.r.o., Praha, 58 s.
- FITZGERALD, B., P. (1969): The american high school geography project and its implications for Geography teaching in Britain. Geography, 54, č. 1, s. 56–63.
- FORET, M., FORETOVÁ, V. (2001): Jak rozvíjet místní cestovní ruch. Grada, Praha, 180 s.
- GRAVES, N. (1968): The high school geography project of the association of American geographers. Geography, 53, č. 1, s. 68–73.
- GÚČIK, M. (2000): Základy cestovního ruchu. Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, 152 s.
- HESKOVÁ, M. a kol. (2006): Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. Fortuna, Praha, 223 s.

HNILÍČKOVÁ, J., JOSÍFKO, M., TUČEK, A. (1972): Didaktické testy a jejich statistické zpracování. SPN, Praha, 199 s.

HRUBÁ, D., REGNEROVÁ, M. (2005): [online]. Exkurze jako součást cestovního ruchu – příspěvek do 10. ročníku mezinárodní vědecké konference Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství, 4 s. [cit. 21. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139354/regner.pdf>.

CHRÁSKA, M. (2007): Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Grada, Praha, 272 s.

CHROMÝ, P. (2002): [online]. Formování regionální identity – nezbytná součást geografických výzkumů. Projekt Metodologické přístupy v geografickém výzkumu kulturních oblastí Česka, 16 s. . [cit. 25. 7. 2014]. Dostupné z WWW: <https://www.academia.edu/692410/Formovani_regionalni_identity_nezbytna_soucast_geografickych_vyzkumu>.

CHROMÝ, P. (2009): Region a regionalismus. Geografické rozhledy, 19, č. 1, s. 2–5.

JEŘÁBEK, H. (1993): Úvod do sociologického výzkumu. Karolinum, Praha, 162 s.

KÜHNLOVÁ, H. (1999): Kapitoly z didaktiky geografie. Karolinum, Praha, 145 s.

KÜHNLOVÁ, H. (2007): Život v našem regionu – příručka pro učitele. Fraus, Praha, 74 s.

LEIPERTOVÁ, G. (2012): Mezioborový vztah kartografie a matematiky ve výuce na gymnáziu. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK v Praze, Praha, 118 s.

LEW, A. (1987): A framework of tourist attraction research. Annals of tourism research, č. 14, s. 553–575.

MARADA, M. (2006): Jak na výuku zeměpisu v terénu? Geografické rozhledy, 15, č. 3, s. 2–5.

MacLEOD, G., JONES, M. (2001): Renewing the geography of regions. Environment and planning D. Society and space, 19, č. 6, s. 669–695.

MURPHY, A., O'LOUGHLIN, N. (2009): New horizon for regional geography. Eurasian geography and economics, 50, č. 3, s. 241–251.

- ORION, N. (1993): A model for the development and implementation of field trips as an integral part of science curriculum. *School science and mathematics*, 93, č. 6, s. 325–331.
- PAASI, A. (2001): Europe as a social process and discourse. Considerations of place, boundaries and identity. *European urban and regional studies*, č.1, s. 7–28.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 448 s.
- PERLÍN, R. (2009): Administrativní členění Česka. *Geografické rozhledy*, 19, č. 1, s. 6–7.
- PODHORSKÝ, M. (2002): Středočeský kraj a Praha. Freytag & Berndt, Příbram, 194 s.
- ŘEZNÍČKOVÁ, D. (2008): Zeměpis a mediální výchova. In. Rutová, N. (ed.): Média tvořivě. Metodická příručka mediální výchovy. Aisis, o. s., Kladno, s. 238–246, 249–252.
- SIXTOVÁ, M. (2011): Atraktivita cestovního ruchu místního regionu ve výuce zeměpisu na základní škole: případová studie Kolín. Bakalářská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK v Praze, Praha, 62 s.
- SMOLOVÁ, I. a kol. (2009): Příručka pro začínající učitele zeměpisu. Trifox, Šumperk, 239 s.
- STORKSDIECK, M. (2010): Differences in teachers' and students' museum field-trip experiences. *Visitor Studies Today*, 4, č. 1, s. 8–12.
- SVOBODOVÁ, H., HOFMANN, E., VĚŽNÍK A. (2013): Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky. Masarykova univerzita, Brno, 163 s.
- SVOBODOVÁ, J. (2011): Exkurze ve výuce. [online]. Metodický portál RVP. [cit. 15. 1. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/10081/exkurze-ve-vyuce.html/>>.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.
- Tematický atlas Středočeského kraje (2005): Kartografie Praha, Praha, 24 s.
- TOUŠEK V., KUNC J., VYSTOUPIL J. a kol. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň, 411 s.
- TOUŠEK V., SMOLOVÁ I., FŇUKAL M. (2005): Česká republika: Portréty krajů. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 136 s.

Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň 2008, 455 s.

VAISHAR, A. (2001): Úloha regionální geografie v současné geografii. Sborník příspěvků konference ČGS, s. 33–39.

VEPŘEK, J. (2011): Regiotvorné procesy a jejich hierarchie na příkladě města Brna. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Brno, 77 s.

VYSTOUPIL, J. a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 158 s.

WOKOUN, R. (1984): Základy regionální geografie. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Brno, 36 s.

ZÁLESKÝ J. (2009): Terénní výuka. Geografické rozhledy, 19, č. 2., s. 14–17.

ZELEŇKA, J. (2004): Marketing cestovního ruchu. [online]. Fakulta informatiky a managementu Univerzita Hradec Králové. [cit. 20. 4. 2011]. Dostupné z WWW: <http://markcr.uhk.cz/page.aspx?page_id=48>.

Další zdroje

Administrativní členění Středočeského kraje k 1. 1. 2003. [online]. Oficiální webové stránky Českého statistického úřadu. © 2014, [cit. 22. 2. 2014]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/kraje_a_spravni_obvody_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_v_cr_k_1_1_2003/\\$File/m53002.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/kraje_a_spravni_obvody_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_v_cr_k_1_1_2003/$File/m53002.jpg) <http://www.eu2009.cz/images/design/map-cz-cs.gif>>.

Kraje České republiky v roce 2013. [online]. Oficiální webové stránky českého předsednictví v Radě Evropské unie. © 2009 [cit. 22. 2. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/images/design/map-cz-cs.gif>>.

Manuál cestovního ruchu Středočeského kraje [online]. Oficiální webové stránky Středočeského kraje, 27 s. [cit. 24. 7. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://middleczech.krstredocesky.cz/wp-content/uploads/Manuál-pro-průvodce-v.pdf>>.

Návštěvnost muzeí a galerií v krajích ČR (2012): [online]. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 41 s. [cit. 21. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.nipos-mk.cz/wpcontent/uploads/2013/05/navstevnost_muzei_2012.pdf>.

Návštěvnost památek v krajích ČR (2012): [online]. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 34 s. [cit. 21. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.niposmk.cz/wp-content/uploads/2013/05/navstevnost_pamatek_2012.pdf>.

Návštěvnost turistických cílů (2012). [online]. CzechTourism, 4 s. [cit. 21. 11. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://vyzkumy.czechtourism.cz/>>.

Oficiální webové stránky Středočeského kraje. [online]. © 2014, [cit. 24. 7. 2014]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/>>.

Portál cestovního ruchu Středočeského kraje. [online]. © 2014, [cit. 24. 7. 2014]. Dostupné z WWW: <http://middleczech.kr-stredocesky.cz/?page_id=492>.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. VÚP, Praha, 113 s. [cit. 2. 2. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/Vzdelavani/Skolska_reforma/RVP/RVP_gymnazia.pdf>.

Statistická ročenka Středočeského kraje. [online]. © 2012, [cit. 21. 6. 2013]. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/D0003FEF4A/\\$File/20101112.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/D0003FEF4A/$File/20101112.pdf)>

Školní vzdělávací program Gymnázia Český Brod. [online]. Gymnázium Český Brod, 203 s. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.gcbrod.cz/?stranka=dokumenty2>>.

Školní vzdělávací program Gymnázia Jiřího Ortena. [online]. Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora, 295 s. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.gymkh.cz/Prožáky/ŠVP/tabid/72/language/cs-CZ/Default.aspx>>.

Školní vzdělávací program Gymnázia Jiřího z Poděbrad. [online]. Gymnázium Jiřího z Poděbrad Poděbrady, 287 s. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.gjp.cz/storage/1205846863_sb_svp_ng_gjp.pdf>.

Školní vzdělávací program Gymnázia Kolín. [online]. Gymnázium Kolín, 308 s. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.gkolin.cz/index.php?p=3>>.

Školní vzdělávací program Gymnázia Nymburk. [online]. Gymnázium Nymburk, 302 s. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.gymnymburk.cz/dokumenty/svp/index.htm>>.

Ústřední seznam ochrany památek ČR. [online]. Národní památkový ústav – online databáze. © 2013, [cit. 22. 9. 2013]. Dostupné z WWW:

<<http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>>.

Ústřední seznam ochrany přírody v ČR. [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny – online databáze. © 2013, [cit. 22. 9. 2013]. Dostupné z WWW:

<<http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>>

Zákon č. 114/1992Sb. o ochraně přírody a krajiny. [online]. © 2013, [cit. 21. 6. 2013].

Dostupné z WWW:

<[http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/\\$file/UZ%20zakon%20114-1992%20\(1.4.2013\).pdf](http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/d79c09c54250df0dc1256e8900296e32/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/$file/UZ%20zakon%20114-1992%20(1.4.2013).pdf)>.

Zákon o č. 129/2000Sb. – krajské zřízení [online]. © 2013, [cit. 21. 6. 2013]. Dostupné

z WWW: <http://www.institutpraha.cz/obj/obsah_fck/file/zakon_o_krajich.pdf>.

Zákon č. 425/1990Sb. o státní památkové péči. [online]. © 2013, [cit. 21. 6. 2013].

Dostupné z WWW:

<http://www.arup.cas.cz/wpcontent/uploads/2010/11/20_1987_Sb.pdf>.

Znak Středočeského kraje. [online]. Oficiální webové stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. © 2014 [cit. 25. 7. 2014]. Dostupné z WWW:

< <http://rekos.psp.cz/images/znaky/znak-stredoceskeho-kraje-v.png> >.